

**Opusculū quod speculū aureū anime peccatricis inscri-
bitur Incipit feliciter**

Vanitas vanitatum et omnis vanitas dixit.
Ecclē. i. qm̄ vt ait egregius doctor sc̄tus
Gregorius. Nō est deo acceptabilis sacri-
ficiū q̄s zelus. id est amor aīaz. ideo ex diuer-
sis autoritatibz sanctorz doctorz ecclēie pre-
sentē tractatū in vnūz collegi vt peccatrix
aīa deuicta p̄ has sanctas autoritates et ammonitōnes ad
vnū veritatis et iusticie lumē (sicut ouis que perierat et que
multū errauit spū sancto inspirāte) diuinitus reuocet. et sta-
tū suū cognosces periculū. dolorē immunditiā tacta dolo-
re intrinsecus ad deū se cōuertat. cōuersa penitentiā agat. et
tandē cum oībus sanctis vitam possideat eternā. **S**iquidē
vt dicit Criso. nūc precipue illudit vanitas vanitatum et oīa
vanitas hunc versum (q̄ in delitijs et diuitijs versant) in pa-
rietibz oībus et in vestibz suis scribere deberēt in domo in
ianuis et in egressibz et ante oīa in cōscientijs suis. vt eū sem-
per p̄ oculis tenerēt et corde sentirēt. Et qm̄ multe sunt ima-
gines q̄ decipiūt incautos. oportet hoc q̄tidie carmen salu-
tare in prandijs et cenis vnūquemqz conuiuaz cuiusuis ce-
tus canere. et a primo libēter audire. qz vanitas vanitatum et
oīa vanitas. oīa q̄ppe p̄tereunt p̄ter amare deum et illi soli
seruire. hec Cris. **A**dūnet autē p̄ns tractatus septē capitula
iuxta ferias hebdomade. vt peccatrix aīma peccatis detur-
pata q̄libet die speciale caplm̄ tanq̄ nouū speculū accipiat
in quo faciē suā cōsideret. **P**rimū erit de vtilitate et miseria
hoīs. **S**cōm de p̄ctō in cōmuni et q̄ntum p̄ p̄ctm̄ incurri-
mus spūlia detrimēta siue dāna. **T**erciū de penitencia cito
faciēda. **Q**uartū de mundo fugiēdo et odiēdo. **Q**uintū de
caducis mundi diuitijs et falsis eius honoribz potentijs et
dignitatibz contēnendis. **S**extū de morte semp et vbiqz ti-
menda. **S**eptimum et vltimum de gaudijs paradisi et pe-
nis inferni.

Ca. i. de vtilitate et miseria hominis

a ii

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

Arba Piere: pphete Quare de vulua matris egressi
sum vt viderē laborē ⁊ dolore ⁊ vt nō consummare nē
in confusioe dies mei **S**i talia loquit̃ de seipō quē sc̃tifica/
uit deus in vtero matris sue. q̃lia loquar de meipō quē mat̃
mea genuit in pctō. ⁊ **Bern.** ait **S**tude cognoscere teip̃m
q̃ multo laudabilior es si teip̃m cōgscis q̃ si te neglecto co/
gnoueris cursus syderū vires herbarū pplexiones hominū
animaliū naturas et habueris oīm terrestriū sciam **A**ttēde
ergo diligēter o hō qd̃ fuisti ante ortū ⁊ quid es post ortum
vlsq̃ ad occasum: ⁊ quid eris post hāc vitā. pfecto fuisse spur/
cissimū sperma ⁊ vile scenū conceptus in putredine carnis
in fetore libidinis in feruore luxurie. et qd̃ deterius est in la/
be peccati **S**ed attēde quo cibo in vtero materno nutritus
sis. pfecto sanguine mētruoso q̃ cessat in femina post cōcep/
tum. vt ex eo nutriat̃ cōceptus in vtero. qui qd̃em sanguis
vt fertur etiam tam detestabil̃ ⁊ immūdus est vt eius tactu
fruges nō germināt. arescāt arbusta. moriunt̃ herbe. amit/
tunt arbores fetus. si canes inde comederint in rabie effre/
nātur **P**ostea plorās ⁊ vlulās traditus es huius mūdi ex/
lio ad laborē timorē ⁊ dolorē: ⁊ quod grauius ad mortem.
Formauit ergo dñs deus hoīem de limo terre q̃ terra cete/
ris est indignior elementis. planetas aut̃ ex igne fecit ⁊ stel/
las flatus et vētos. ex aere ⁊ volucres. pisces ex aq̃. homi/
nes et iumēta facit de terra. **Cōsiderās** itaq̃ aquatica te vilē
inuenis. **Cōsiderās** aerea te viliorē cognoscēs. cognoscēs ig/
nea te vilissimū reputabis nec valebis te parificare celesti/
bus. nec audebis te pferre terrenis te cōparans iumētis te
his similitū inuenies. cognoscens q̃ vnus est hoīm et iu/
mentoz̃ interitus. et eq̃lis vtrūq̃ conditio cū nihil habeat
amplius hō iumēto. de terra orta sunt et in terrā piter reuer/
tent̃. qd̃ ait sapientissimū **Sal.** **S**ic ergo o hō quantū/
cunq̃ nobilis diceris ad hunc mundū venisti. nec memor
es q̃ vilis origo tui forma. fauor ppli. feruor iuuenilis. opes
q̃s surripere tibi hec. noscere qd̃ sit hō si cupis. stellam doc/
torum **A**ugustinū de hoc loquentē audito **P**eu miser qd̃
sum ego sum vas iterquilinū. concha putredinis. plenus fe

rore et horrore. cecus pauper. nudus. plurimis necessitatibus
subditus ignorans introitum et exitum meum miser et mortu-
lis cuius dies sicut umbra pretercunt. cuius vita sicut lu-
na evanescit. sicut folium in arboze crescit et statim marce-
scit sum terra miserie. filius ire vas aptum in contumeliā ge-
nitus per immundiciā vivens in miseria moriturus in angu-
stia **Item Bern.** Quid aliud est homo quam sperma fetidum.
saccus stercore et cibus vermium. si diligenter consideres quod
per os et nares ceterosque corporis meatus egrediatur. vi-
lius sterquiliniū nunquam vidisti **Et Inno. papa** **V**ilis con-
ditionis humane indignitas herbas et arbores inuestiga.
ille de se producit frondes flores et fructus et tu de te len-
des pediculos et lumbricos. ille de se fundit vinum. oleum
et balsamum. et tu de te sputum. urinam et sterces. ille de se
spirant suavitatem odoris. et tu de te reddis abominationes
fetoris. qualis est arbor talis est fructus eius. non enim potest
arbor mala fructus bonos facere **Quid aliud est homo secundum for-**
mam nisi arbor eversa cuius radices sunt crines. truncus
est caput cum collo: stipites est pectus cum ascellis rami sunt
vine cum tibis. frondes sunt digiti cum articulis. homo est
folium quod a vento rapitur. et stipula que a sole siccatur **Quia**
Job Homo natus de muliere brevis vivens tempore replet mul-
tis miseriis qui quasi flos egreditur et cito perit et fugit ve-
lut umbra et nunquam in eodem statu permanet. **Hinc et deus**
inquit ad hominem Genes. iii. Quia pulvis es et in pulvere
reverteris **Et Job** **H**omine memeto quia sicut lutum fece-
ris me et in pulverem reduces me quod ergo lutum superbis de
quo pulvis extolleris **Unde cinis gloriaris cuius concep-**
tio culpa est. et nasci pena labor vita mori necesse **Tur car-**
nem tuam preciosis rebus impinguas et adornas. quam pau-
cos post dies vermes in sepulchro devoraturi sunt. animam
vero tuam non ornas bonis operibus: que deo presen-
da est et angelis eius in celis. **Quare animam tuam vilipen-**
dis et ei carnem proponis: dominam ancillari et ancillam domi-
nari magna abusio est: Anima habes inimicum domesti-
cum amicum aduersarium. qui malum pro bono reddit et

sub specie amicicie crudelior existēs inimicus sit ⁊ hostis. scz
caro tua infelix et misera. multū tamen tibi dilectā hanc cū
pauisti inimicū contra te erexisti. hanc cum ornaſti inimicū
cōtra te armaſti. hanc cum ferarum varijs et ꝑcioſis indu/
mentis veſtiſti. om̃ibus celeſtibus indumentis te ſpoliaſti.
Conſidera te attende o hō peccator qđ eris poſt hanc vi/
tam. eris reuera cadauer miſerū et putridum et cibus ver/
mū inſpice corpa eoz qđ morte corporis hinc exierunt. et ni/
hil inuenies in eis niſi cinerē et vermē fetorē et horrore. qđ
tū es illi fuerunt. et quod ipſi ſunt tu eris. homines fuerunt
ſicut tu. comederunt biberunt riſerunt duxerunt in bonis
dies ſuos et in puncto ad inferna deſcenderūt. hic caro eoz
vermibus et illic anima eozum deputaſ in igne donec cur/
ſu infelici tranſacto ſumpiternis inuoluam̃ incendijs: qđ ſo/
cū fuerunt in vicijs. **Q**uid ꝑſuit inanis glia. vna pena ipſi
cat quos vnus amor in crimine ligat. quid ꝑſuit illis bre/
uis leticia mundi. potētia. carnis voluptas: falſe diuitie. ma/
gna cōcupiſcentia. vbi riſus. vbi iactantia: vbi arrogantia
de tanta leticia. quāta triſticia poſt tantillā voluptatem. taz
grauis miſeria. de illa exultatione ceciderunt in grandē rui/
naz ⁊ magna tormenta. **Q**uicquid illis accidit tibi accidere
poſteſt. qz homo es homo de humo humus de limo. limus
de terra. de terra venis et in terraz reuenteris. quādo veniet
moriens: ſed incertum eſt qm̃ quomodo vel vbi qm̃ mors te
vbiqz expectat. tu quoqz ſi ſapiens fueris vbi eam expecta/
bis. **D**e iſtis quippe mundi amatoribus ait **Iſidorus: Dile**
ctiſſimi penſare debemus qđ breuis eſt mōdi felicitas qđ mo
dica eſt huius ſeculi gratia qđ caduca qđ fragilis temporalis
potentia dicat qui poterit vbi ſunt reges vbi ſunt principes
impatores: vbi rerum locupletes vbi potētes ſeculi vbi di
uites mundi. quaſi vmbra trāſierunt et velut ſomnium eua
nuerunt querunt et non ſunt. Quid dicemus adhuc reges
obierunt et principes mortui ſunt. multi tamē putabāt diu
viuere et quaſi nunqđ a morte cadere de preſenti vita. Aerte
non ſic impij non ſic. vos autem ſicut homines moriemini.
et ſicut vnus de principibus cadetis: Sed de conditiōe ho

minis post mortem. hec inquit beatus **Bernardus**. **Quid**
fetidius humano cadavere. quid horribilius homine mor/
tuo. cuius in vita erat gratissimus amplexus. fit em̃ in mor/
te horribilissimus aspectus. ideo subdit post hominem ver/
mis. post vermem fetor et horror. **Quid** ergo prosunt diui/
tie. quid delicie. quid honores. diuitie non liberant a morte
nec delicie a vermibus. nec honores a fetore. **Item** ad idē
inquit **Crisosto**. **Quid** profuit illis qui in luxuria corporis
et presentis vite voluptatibus vsq; ad vltimum diem pm̃a
serunt intueri nunc sepulchra eorum. vide si est aliquod ia/
ctantie vestigium si aliqua diuitiarum vel luxurie signa co/
gnoueris. require nunc vbi vestes et ornamenta pulcherri/
ma. vbi nunc est spectaculorum voluptas vel assecclaz tur/
be et conuiuaz cessit epulantia risus. locus. et immoderata
atq; effrenata leticia quo abiit. quo recessit. **vbi** illa nunc et
vbi ipsi. quis finis vtrozumq; intueri diligenter attende. p
pius ad singulorū sepulchra vides cineres solos et fetidos
vermium reliquias. recordare ergo hunc omnium esse fines
etiam si in leticia et delicijs. etiam si in labore et in contume/
liosaz transegerunt hic vitam vitinam circa hec vigil medi/
tansq; verseris. **Sed** infelices quippe filij **Adaz** om̃ssis ve/
ris et salutaribus studijs caduca potius et transitoria que/
runt. si tu karissime ruminans in corde vtilitatem tuā et mi/
seriam scdm̃ exteriorē hominem. sectare humilitatem. fu/
ge superbiam sciens q; superbia est signum quo dyabolus di/
stinguit suos ab alijs. **Unde** dicit **Job. xv.** **Ipsē** est rex su/
per omnes filios superbie. et vt inquit beatus **Bregorius**.
Rudelissimum reproborum signum superbia. electorū hu/
milias. quod si quis habeat cognoscitur sub quo rege sit.
vel militet scilicet christo vel dyabolo. **Unde** dicit **Isido/
rus** **Anima** superbi a deo relinquitur et fit demonum ha/
bitaculum. **Ecclesiastes**. **D**ibilis deo et hominibus sup/
bia vt patet **Supbia** em̃ lucifer de celo eiecit. adam de pa/
radiso repulit: pharaonē et exercitū eius submersit: **Saul** &
regē eiecit: nabuchgonosor in bestiam trāsmutauit. ppter supbiā
antiochus vile mortuus est herodes ab angelo pcussus

Ca. ij. de pctō in communi z q̃nta per pctm̃ incurrimus
spiritualia detrimenta seu damna

Qui facit peccatū a dyabolo est qui peccauit ab ini-
tio Scribitur em̃ Job. iij. caplo. Peccatū est onus
quod celum nō sustinet nec terra ultimo sustinebit.
sed descendit ad infernū euz factore suo. Et sciendū s̃m Au-
gustinū. q̃ omne dictū factum vel cōcupitum cōtra legē dei
est pctm̃ quod debet multū (q̃ saluari cupit) cū summa dili-
gentia vitare Et hoc p̃cipue propter tria Primo qz deo dis-
placet summe Secundo qz demonibz valde placet Tercio
quia homini valde nocet Diri tibi p̃mo o hō qz debes vita-
re cū summa diligentia om̃e peccatū. quia deo creatori tuo
valde displicet. et ad hoc debes cogitare qd̃ deus fecerit p̃-
pter odium pcti Iose quippe. p̃pter pctm̃ fere dissipauit om-
nia opa. scz totū mundū p̃ diluuiū. vt habet Bene. vij. Alij
autē reges et potentes in p̃iudiciū inimicorū suorū depopulā-
tur terras eorū. deus autē dissipauit terrā propriā. qz peccatū
intrauit terrā suā Item deus nō solum habet odio pecca-
tum ip̃m verum etiā quicqd̃ peccatū tangit Alij autē hoies
propter vinū corruptū nō p̃iciunt in mare vasa aurea vl' ar-
gentea seruant vasa z fundunt vinū. deus vero non modo
peccatum sed etiam vasa peccati creaturas rationales. scili-
cet animas ad imaginē suā factas z cum suo preciso san-
guine redemptas in odium peccati. p̃iciet in oceanis infer-
ni. ideo dicitur Sap. ix. odio sunt deo impius et impietas
eius Unde deus nō habet tam bonum amicum nec in ce-
lo nec in terra quē nō haberet odio vsqz ad mortē si in eo re-
periret vnū pctm̃ mortale Uñ. Petrus licet ardentius ama-
ret xpm̃ ceteris apostolis tamē xps eum cōdemnasset si de-
cessisset in pctō trine negatio nis Secundo q̃stum deus odi-
at peccatū ostenditur qz propter peccata mundi suū vnige-
nitū innocentē interfecit. quod testat̃ Isa. liij. dicens. Prop-
ter scelus ppli mei percussī euz. ip̃e nempe dei filiū vt pecca-
tum interficeret z occideret tradidit in mortē aīam suā. vt
dr̃ Isa. li. Nullus autē inuenit qui tm̃ odiat inimicum suū
et in odio eius veller interficere vni genitum propriū.

Tercio hoc idē ostendit qz deus persecutus est pctm ab initio tantū qz picit illud de celo z vidēs qz remāserat in terra scz in mūdo. ipe in ppria psona descēdit in mundū vt de ipso fugaret pctm. z tandē in die iudiciū pūciet z cōcludet ipsum in infernū. vñ **Mich. vi.** **P**roiciet in pfundum maris pctā nostra. **Quarto** qz deus odiat pctm ptz hac similitudine. qz bona mī videēt multū odire illud ppter qd puez suū in cūbanū ardentē poneret z nunqz eū inde traheret. sic deus ppter odiū pcti filios suos qz tm dilexit qz p illis mori voluit in ignē extinguibilē pūciet si inuenerit in eis pctm mortale. **Sic** g o peccatrix aīa legisti qd deus odio hz pctm. tu g si placere ei cupis summe vites pctm vt in te nō habeat locum. mulier em esset multū infidelis qz hōiem pmitteret in lecto suo quē vir suus odio haberet. z p quē viro suo multa mala euenissent. si ergo peccatum est quod summe odit xps animaz sponsus z propter quod sibi multa mala acciderūt et tandem ipsa mors. quare o karissime monitionem dauidis sequens dicēs. **E**x mundum crea in me deus zc. **S**ecundo debes summa cum diligentia vitare peccatum maxime mortale. qz summe dyabolo placet et ipsum letificat qd triplici signo refereatur. **P**rimo quia in nullo alio delectatur nam neqz balneum aliud neqz argentum neqz aurum qrit. sed tantum animas. **U**nde **Gene. xiiij.** in persona eius dicit **D**a mihi animas cetera tollo tibi. **E**t **Gregorius** ibidem nihil se fecisse estimat cum animam non sauciat: sicut enim rapax auis cor prede. sic dyabolus hominis animam maxime cupit. **S**ecundum signū. quia dyabolus summe diligit peccatum propter eius assiduā temptationem. et qd in perpetrando peccatū nunqz fatigat. nam sex milibus annis. et amplius peccata incessanter ppetrauit nec fatigatur semp noua pcurare. ideo cum deus eum **Job. i.** interrogauit dicens. **U**nde venis **R**espondit **A**rcuini terram z perambulauit eam tm em occupat in peccatis suggerendis qz non licet ei somnum capere. **I**uxta illud **Job. iij.** **Q**ui me comedunt non dormiunt. **T**ercium signum qz peccatum summe dyabolum letificat est qz ipe nunqz potuit satiari pec

catis nā infinita millia hoim pctis iam denotauit. et tñ ad
huc famelicus est. et sicut leo rugiens circuit qrens quē de/
uoret. vt dicitur. 1. Pet. v. Et nō solū famelicus. sed et libidus
Job. Abhorrescat fluius et non mirabit. et habet fiducia
qz influat iordanis in os eius. i. in eterna: fluius: quem ab/
sorbet dyabolus et nō miratur sunt peccatores euz impetu
currētes in os eius quos summe desiderat absorbere. Exē/
plum habet in vitaspartz in capitulo demonū. qualiter eoz
vnus laudatus et honoratus est a pncipe demonū et in ca/
thedrā locatus. qm fecerat fornicari vnū monachum quez
pluij. annis vix traxerat ad pctm. ergo anima peccatrix plo/
re debet. eo qz totiens letificasti cōtra te inimicos tuos. scz
demonēs quotiēs peccasti mortaliter et de cetero p puram
cōfessionem et dignā satisfactionē fac gaudere sup te deum
tuū et angelos eius. gaudiū est em angelis dei sup vno pec/
catore pnam agente. Lu. xv. Tercio debes summo studio
vitare omne peccatū. qz tibi summe nocet. nam pmo p pctm
sepamur ab amore dei et efficiuntur eius inimici. Ma. xlij.
Iniquitates nostre diuerscrunt inter vos et deum. et pecca/
ta nostra pbibuerunt faciem eius a nobis. Vñ qcumqz san/
ctus in celo existens peccaret. statim decideret. z dei amici/
cia ad eum dissolueret. Vñ Aug. Qui peccat in amicū ve/
rissimum et fidelissimum. dicit vitupabilis. qz vero peccat in
deum potentissimū et patrē piissimū quō non erit vitupabi/
lis et abominabilis. Quarto p pctm obligat peccator z ad/
iudicatur patibulo inferni. et qz lex diuina nō multū discre/
pat ab humana. ideo omnes legalis decreti transgressores
vel maiestatis regie contēptores. i. omēs peccatores merē/
tur interire suspendio scdm qz significat in Esdra. xiiij. et in
deē. darij vbi dicitur sic. Et denunciēt vt qcumqz transgressi fue/
rint aliqd ex his que scripta sunt q̄tum ad pctm cōmissio/
nis. aut spreuerint q̄tum ad pctm omissionis. accipiat lig/
num de suis ppijs. i. de orto pprie pscie. ibi em crescit lig/
nuz quo pctōr suspendit et suspendat. bona quoqz sua ascri/
bant. sūt em redeunt ad glām regis celestis pctā reproboz
sicut glia bonoz. ecce karissime qd lex humana corporaliter fa/

cit hoc spiritual' lex diuina: **I**dē fere legit **1^a Pet. vii.** **Su-**
spendite **Amā** in patibulo. p. aman intelligit iniquus et per
hunc peccator quē rex celestis iubebit suspendi in patibulo
inferni si eū in pctō mortali inueniret **Q**uinto em pctm spo-
liat hoīem omī bono grē in pnti et glīe in futuro. puer. xiiij.
Diseros facit hoies pctm. est em pctōz paup. qz nihil ha-
bet. imo p peccatū mortale scipm amisit et in seruitutē dia-
boli trāsīuit. **P**aupior. qz nō pōt lucrari. eo q opa merito-
ria vel deo grata in tali statu facere nō pōt **S**z et pauprimus
qz nihil pōt ei dari. nam bona facta pro scipo nō prosunt ei
ad salutē. qz nō vīuit nisi quo ad corpus. vñ dī **Boetius li.**
iiij. de pso. **N**ō prauus nō est hō nisi sicut hō mortuus. hō
em p pctm separat a lumine vniformi et excecatur atqz subre-
nebratur **S**opho. i. **A**mbulabūt p̄t ceci qm dño peccauerūt
et in psal. **N**escierūt neqz intellexerunt q in tenebris ambu-
lant. et **P**iero. **D**eprimis plane aīa p pctm polluta interius
ne valeat suspicere supius. hoc peccatū est sicut putredo in
pomo. sicut em putredo in pomo aufert valorē decorē colo-
rem et odorē. odorem fame. valorē glīe. colorem forme. et
saporē grē. sic putredo est omīe pctm. nā de eo dicit **1^a sa. xv.**
Qui facit illud: luto vilior ē vita eius **E**t **Augu.** **T**olerabi-
lius canis putridus fetit hoībus qz aīa peccatrix deo: ideo
in qdam sermone hec verba ait qbus quedā lubricū a dicto
retraxit **Q**uid pdest plena archa si inanis est conscia bona
vis habere et bonus esse nō vis nō potes erubescere cū do-
mus tua plena est bonis et tu malis. qd em est qd velis ma-
lum habere: dic mihi. mihi qmo non vxorē. non filiū nō ser-
uum nō ancillā non tunicā postremo nō caligā: et tñ vis ha-
bere malā vitam **R**ogo te ppone vitam tue calige. oīa que
circūiacent oculis tuis elegātia et pulchra tibi cara sunt et
tu tibi p̄psi vilis et fetidus es. si possent tibi respōdere bona
tua (qbus plena est domus tua) nō clamarent. sicut tu vis
bona nostra habere. sic et nos volumus dñm bonū habere
tanta voce inuocant dñm deū cōtra te **A**cce tanta bona de
disti huic et ipse malus. qd prodest em ei qd habet qm euz (q
omnia dedit) nō habet **S**exto p peccatū efficitur bestialis

Unde Boetius. iiii. de sola. philo. Homo pbus pbitate
deserta in beluā cōuertit. Et philo. in ethicis dī. q̄ est peior
q̄s bestia. q̄bus cōcordat. David dīcēs: Pō cum in honore
esset. i. in gratia gratū faciente nō intellexit cōparatus est in
mētis insipientibz et filis factus est illis. Septimo et vltimo
ex pctis nascit̄ diaboli seruilis filialitas. Ali. pmo Joh. iiii.
Qui facit pctm a diabolo est. p his oībus o infelix peccator
miserere aīe tue et noli pctm inducere sup eam. sed que legi
sti tanta mala. offensa videlicet dei. leticia inimici et damnū
propriuz memorare. agnosce igit̄ q̄ hō q̄s nobilis est aīa tua
q̄s graua fuerūt illa vulnera eius. pro q̄bus necesse fuit illū
dñm vulnerari. si nō essent hec ad mortē eternā nunq̄s p eo
rum remedio dei filius mortuus esset. noli ergo vilipēdere
aīe tue passionē. cui a tāta maiestate tantam vides exhiberi
cōpassionē. fudit ip̄e lachrimas p te. laua et tu per singulas
noctes lectuz tuū cōpunctione et lachrimaz assiduitate. fu
dit ip̄e sanguinē pro te. funde et tu tuuz quotidianā cordis
afflictionē. noli attendere qd caro velit sed qd spūs poscit.
Al. vt dīc Grego. vii. caro ad tps suauiter vinit inde spūs in
eternum cruciat̄. et quo plus caro punitur in hac vita tanto
plus gaudebit in futura. Aug. Voluntarie nunc postpona
mus p xpo qnq̄s dūmittenda: ne qd absit. p trāsitorijs amit
tamus eterna si em̄ tibi dicere carnīs voluptatibz frui si
cui placet. ea tñ cōditiōne q̄ tibi postea oculi eruant. seu q̄
omne solaciuz tollat̄ tibi toto tpe vite tue et q̄ in fame et siti
et in oīmi cruciatiōe et miseria viuas nunq̄s tale bonuz habere
velles. vt post illud tot damna susciperes et qd tota hec vi
ta vbi nec mensis est nec vnus dei vel hore spaciū ad il
lius eterne infelicitatis inferni compatiōē. cui neq̄ finis ē
neq̄ pena similis inuenitur. Hec Augustinus

De penitētia cito faciēda. Ca. iiii.

Qui non accipit crucē et seq̄tur me nō est me dign⁹
Dat. xiiii. Per hanc crucem p̄ma designat̄ quam
de necessitate quilibet peccator debet suscipere et p
seueranter tolerare si in eterna beatitudine cupit regnare cū
xpo. Unde Diero. in eplā ad Susannam. Necessaria ē pē

nitentia que aut equet crimina aut certe excedat. et **Augusti**
nus quisq; desiderat saluari. quicq; post purū baptismum
traxit. oportet q; abluat saltē lacrimis mētis **Sed** forte di
ceres durus est h sermo nō possum nundū spernere et carnē
meam odio habere et castigare: audi nō meam sed gloriosi
Hieronimus responsionē sup hoc impossibile est ait vt q; s
p̄sentibus et futuris fruatur bonis vt hic ventrem ibi men
tem impleat. vt de dilitijs ad delicias transcat. vt in vtroq;
sclo vic; in celo et in terra appareat gloriosus **Quam** **Hie**
ronimus sentētiam confirmat b̄tus **Gregorius** dicens **Vul**
ti cupiunt euolare de leticia exilij p̄ntis vite ad gaudia para
disi. sed nolunt carere oblectamentis mundi. vocat eos gra
tia xpi. sed reuocat eos p̄cupiscētia seculi. cupiūt mori mor
te iustoz sed nolunt viuere vita eorū. hi in eternum peribunt.
q; opera illorū sequunt illos **Item Bernardus** **Austeritas**
cōuersationis beati **Johānis** baptiste peccatorib; deliciosis
durus est nunciū eterne mortis **Quid** enī irrōnales ferere
ptilia terre insanimus cū illo quo inter natos mulier; nemo
surrexit maior. innocentissimū corpus suū sic afflixit et nos
indui p̄ciosis vestibus festinamus et splendide laute dilica
teq; epulari. nō sic impij nō sic itur ad astra. **Deniq;** recorda
re pabole vel hystorie de diuīte q; dñs fuit tantaz opū. q; pur
pura indutus et bysso vnam guttā aque nō potuit obtinere
pro sue refrigerio lingue cum esset in ardor; necessitate con
stitutus hec recordare amice mi et age p̄miam dum tempus
est: **Item** in d̄t **Gregorius** **Deus** et si p̄m̄e tantā veniam spo
spōderit peccanti tñ crastinū diē non p̄misit. **P̄m̄a** igi; erit
p̄terita mala deplangere et plāgēda itez non cōmittere et p
positum cōmittendi habere **Un̄** **Augu.** in suis soliloquijs
Inanis est p̄m̄a quā sequens culpa cōd̄nat nihil p̄sunt la
menta si explicant peccata. nihil valet a malis veniaz posce
re et mala denud iterare **Sed** p̄ ampliore declaratiōe **Fla**
ta q; tres sunt ptes integrales p̄m̄e. sc; cordis cōtritiō. oris
confessio. et operis satisfactio. qm̄ enī deum tribus modis
offendimus. delectatione cogitatōis. imp̄ndētia locutōis
et supbia operis. et q; contraria contrarijs currant. tribus

modis oppositis satisfacimus delectationi cogitationis op/
ponendo contritionem imprudentie locutionis confessionem. su
perbie operis opponendo satisfactionem. de contritione autem
primo videamus. Unde contritio est dolor pro peccatis volun
tarie assumptus cum proposito abstinendi confitendi et satisfac
ciendi. Et dicit Bernardus. triplex habet esse dolor iste: acer acri
or et acerrimus. acer debet esse et quia dominum deum nostrum et crea
torem omnium offendimus. Acrior quia patrem nostrum celestem quem nos
multipliciter pascit impugnamus. et in hoc peiores canibus
sumus quam pascetes se diligunt et sequuntur. Acerrimus quia redem
ptorem nostrum quem nos redemit proprio sanguine. et a peccatorum
vinculis liberauit et a crudelitate demonum et acerbitate gehene
eripuit quantum in nobis iterum crucifigimus. Sed de tribus
debemus dolere. scilicet de commisso peccato et de amisso tempore. De
virtute et qualitate hominis contritionis sic ait Augustinus. Plus va
let contritio quam totius mundi pegrinatio. Item quedam glossa super
psalmum. Ad dominum cum tribularetur. nescit dominus differre indulgentiam cum
propunctu corde sibi senserit supplicare. Et Aristoteles. Sola est con
punctio quam animas horrescere facit purpuram. desiderare ciliis ama
re lacrimas. fugere risum. Item nihil coaglutinat et unit deo
ut lacrimae penitentis. Contra vero ut ait Augustinus. Acro
res dyabolo dolores non infigimus quam cum plagas peccatorum
nostrorum confitendo et penitendo sanamus. Sed bene cum tan
ta bona per penitentiam consequamur. pauci tamen penitentiam agunt de
quo dominus conqueritur dicentes per Hieremiam dicentem. Nemo quod
bonum est loquitur. Nullus est qui agat penitentiam super peccato di
cens. quod feci. Secundum videlicet confessio solet describi sic. quod est
legitima coram sacerdote peccatorum declaratio: unde ethimo
logizat confessio quasi filis vel ex toto vel undique confessio. nam
vere confitetur qui totum fatetur. vel ut dicit Isidorus libro
ethimo. Confessio est per quam latens morbus anime sub spe ve
nie consequende in dei laude apitur. De cuius virtute inquit
Ambrosius super psalmum. Beati immaculati cessat vindicta divi
na si confessio percurrat humana. Et Cassiodorus super psalmum.
Confiteant tibi populi dei. Illis non iudex sed aduocatus
est christus. qui se propria confessione damnantur et Leo papa

Non remanet iudicio condemnandū. quod fuit in cōfessione
purgatum. Et Augustinus in libro de penitentia. Confes-
sio est salus animarū. dissipatrix vicioz. restauratrix virtu-
tum. oppugnatrix demonū. quid plura obstruit os inferni.
portas aperit paradisi. Pro his oibus karissime iuxta con-
siliū. Ita. Dic tuas iniquitates et iustificeris: incipit iusticie
confessio peccatoz. oportet sem te cōfiteri omnia tua pecca-
ta quoz memoriā habes integre vni sacerdoti de his te ab-
solueri potestatem habenti. ita qd non vnā ptem tñ tuorum
peccatoz vni sacerdoti dicas et alterā alteri. qd neuter sacer-
dos posset tibi sic confitēti dare remediū. ideo dicit Berni.
Qui confessionem suam diuersis confessoribus diuidit ve-
nia caret. execranda namqz fictio est ptem diuidere et super-
ficie tenus radere et nō intrinsecus eradicare. et tales recipi-
unt excommunicationē pro absolutione. maledictionē pro
benedictione. Talis namqz diuisio confessionis fit pypo-
crisim. qd graua peccata dicūt ignotis sacerdotibz illi (cū
quo versant) leuiora narrāt. De quibz dicit Augu. et poni-
tur in decretis. Qui cōfessionem diuidit laudandus nō est:
quod vni celat alteri reuelat. quod est seipsum laudare et ad
ypocrisim tendere Satisfactionem (quaz Augustinus dif-
finiit) discutiamus tanqz penitētie terciā ptem: inquit enim.
Satisfactio est peccatoz causas excidere et eorum suggesti-
onibus aditum non indulgere. Nam vt dicit beatus Gre-
gorius. Nequaqs satisfacimus si ab iniquitate cessamus ni-
si voluptates (quas diligimus) cū econtrario oppositis la-
mentis insequamur. Et ait Crisosto. Qualis precessit of-
fensio talis debet insequi conciliatio tam pronus ad lame-
ta. quanto fuisti pronus ad culpaz. qualis fuerit tibi ad pec-
candum intentio: talis sit tibi ad penitendum deuotio. gra-
ua peccata graua lamenta desiderant. Quia vt dicit Eu-
sebius episcopus. Non leui intentioe agendū est vt debita
illa redimant qbus mors eterna debetur: nec pauca opus ē
satisfactōe p malis illis. ppter que paratus ē eternus ignis
Sz heu mlti statim fatigant in hac vita et a via satisfactōis re-

tro aspiciunt cū vxore Loth. **Contra quos Bernardus in**
quodaz sermone ait Qui pfecte senserit onus peccati ani-
me lesionē. ille aut parum senserit aut oīno non senserit cor
poris penā: nec reputabit laborē quo peccata nouerit dele
ri preterita cauēs futura Et Augustinus sup psal. Sūt ml
ti quos peccare nō pudet. agere tñ pñiam puderet. V
incre
dibilis infamia de vulnere non erubescēs. nōne vulnus feti
dum ⁊ putridum est. cōfuge ergo ad medicū. age pñiaz dic
Iniquitatē meā ego cognosco ⁊ pctm̄ meū ptra me est sem
per Tibi soli peccaui. qz tu solus sine peccato es. Consistit
autem satisfactio in tribus. in oꝛone. elemosina. et ieiunio.
vt iste ternarius nūerus ptra illō nephariū diabolicū pctm̄
apponat: oꝛo cōtra superbā. ieiunū cōtra carnis ꝑcupiscē
tiam. elemosina cōtra auariciā Vel sic. Omne pctm̄ vel in
deum cōmittit: ⁊ cōtra hoc ordinat oꝛo: vel in proximum. et
cōtra hoc ordinat elemosina. vel in nobis mesipos. et cōtra
hoc ordinat ieiunū Et propter ampliorē satisfactionis de
clarationē modicuz de elemosina tangamus: d: nempe ab
elemos qd est misericordia. ⁊ syua quod est mandatū quasi
mandatū misericordie. ⁊ scribendū est p e: solet etiā scribi p
y. ⁊ tunc dicit mandatū dei Ipse em̄ proprio oꝛe eā manda
uit fieri Quā Dieremias Date elemosinas ⁊ ecce om̄ia sunt
munda vobis Vel aliter elemosina d: ab ely qd est deus ⁊
moys aqua quasi aqua dei. sicut em̄ aqua extinguit ignem.
sic elemosina pctm̄: hec catholicon Sunt aut tria ꝑcipue q
nos ad elemosinā ⁊ opa pia debent ꝑuocare. Primū qz mi
sericordia redimit culpā. puer. xvi. Misericordia ⁊ verita
te redimit iniquitas Et Daniel. iij: d: q mulier q cōgregauit
in domo sua vasa vacua nō pauca paz olei quod habuit in
omnia vasa diuisit. ⁊ sic creuit oleū p quod mulier a credi
toribz liberat Vasa vacua sūt paupes quos in domo debe
mus ꝑgregare Isa. liij. Agnos vagosqz induc in domum
tua: paz aut olei p om̄ia vasa distribuit Iuxta illud Tho
bie. iij. Si exigū tibi fuerit etiā exigū libenter impartiri
stude. Tunc oleū misericordie crescit cū p meritū et gratiā
anima peccatrix: creditori deo de peccatis suis satisfacit.

Secundo elemosina tpalia bona multiplicat. **Uñ Grego.**
in dyalogo **T**errene substantie (per hoc q paupibus distri-
buunt multiplicant. **E**xemplū habemus. in. **R**egum xvii. in
vidua que **S**elyam paup. cui ppter hoc dñs farinā z oleū
multiplicauit. p quod dat intelligi q paupes magis pascūt
elemosinarios q ecōtra **T**ercio elemosina siue opus mise-
ricordie in morte elemosinariū custodit et glām eius cuz cla-
ritate ad regnum celoz perducit. **Uñ dñs Ambro.** **S**ola
misericordia comes est defunctor. **Q** q bonus q necessa-
rius morienti comes elemosina noli ergo talē famulum di-
mittere vel talem aduocatū postergū relinquere. sicut illi q
res suas auare retinentes nihil in vita sua p manus propri-
as paupibus distribuūt. siles sūt illi q postergū vult porta-
re lucernā. cum dicat. **E**ccli. amico tuo. i. xpo vel anime tue
vel pauperi. ne dicas vade et reuertere et cras dabo tibi. cū
statim possis dare **Uñ sciēdū q** diues a (quo petitur ele-
mosina) debet considerare tria **P**rimo q cam petit. q ipse
met dñs deus in tantū dilexit paupes q quicqd pauperi fe-
ceris ppter amorē suū reputat sibi factum **D**at. iij. **Q**uod
vni ex minimis his fecistis. mihi fecistis. petit ergo elemosi-
nam p pauperē suū dñs. a quo diues in oratione quotidiana
petit regnū. z ideo cum pauperi negat elemosinā diues
timere debet q deus nō exaudiat eum cum petit ab eo reg-
num celoz: **dicis em puer. xxi. Qui obturat aurē ad clamo-**
rem paupis. et ipse clamabit et non audiet. **S**cdo habet di-
ues cōsiderare qd petit deus qñ elemosinā in suis pauperi-
bus petit. petit utiqz non nostrz sed suū. et ideo ingratus ē
valde deo: q pauperi negat necessariā elemosinā cum de ci-
bis dei habeat abundāter. z hoc cōsiderauit **D**avid qui pri-
mo **Paral. xxix. dixit. T**ua sūt oīa dñe et que de manu tua
accepimus dedimus tibi. petit reuera p pauperē suū deus
non ad dandū sed mutuandū. nec ad triplum sed ad centu-
plum vsuras **Uñ Aug.** **Q**uod hō quid feneraris homini. fene-
rare deo vsuras et centuplum accipias et vitam eternā pos-
sides **E**t idcirco nimis est ingratus: q ad tales vsuras nō
vult comodare deo: ad quales mutuares indeo vel sarace/

no. Pro his omnibus karissime thesaurisa tibi pauperes
in celo tanq̃ in tuto loco. opera misericordie faciendo. non
in terra. cor auari est quasi fouea sine fundo. et quo plus h̃eci
pit plus concupiscit. vt nunq̃ videatur impleri. **Iuxta illud**
Ecll. septimo. Auarus nunq̃ implebitur pecunia. Attēde
q̃ cor sequitur thesaurum. ve autem illi qui in terra thesau/
risat. qui per consequens cor suum in terra tali periculo exula
bit illi: ergo dixit **Arisostomus** **A**ongrega substantiam tu
am vbi patriam tuam habes. qui em collocat thesauru su
um in terra non habet quid speret. quid enim accipiet in ce/
lo vbi nihil habet repositum. illud soluz tuuz reputa qd pau
peribus erogasti. non enim sunt hominis bona que secum
deferre non potest. vt inquit **Ambrosius**: **N**ihil tantu com
mendatur q̃ miseratio charitatis. non inveni me legisse ma
la morte mortuum qui libenter exercuerit opera pietatis.
Et Leo papa. Ad dominum integros fructus premitit a
quo nunq̃ pauper tristis recessit. tanta est virtus misericor/
die vt sine illa alie virtutes (si sint) prodesse non possunt. q̃z
uis enim quis fidelis sit. castus et sobrius et maioribus ali
is virtutibus preditus: si tamen misericors non est miseri/
cordiam non inueniet. **Hec in fauorem pauperum de virtu**
tibus elemosine et operum misericordie dicta sufficiant.
Hunc ad propositum redeamus: Qui non accipit crucem
suam et sequitur me non est me dignus. **Ista crux peniten**
tie cito est assumenda in tempore iuuentutis. quia tunc ho/
mini magis prodest. et deo magis placet: **Iuxta illud Ecll.**
secundo. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tue
Item dicit idem. Fili ne tardes conuerti ad dominum ihe
sum christum et ne differas de die in diem. subito enim ve/
niet eius ira. et in tempore vindicte disperdet te. **Sed con**
tra hoc salubre sapientis consilium dyabolus immittit ho
mini malam spem longioris vite dicens. iuuenis es: viues
et facies penitentiam et ibis ad confessionem. multi nimis
credunt isti aduocato. quia repromittunt sibi longa vitā p/
ponentes se in senectute emendare. quos mors repetina ra
pit et damnantur. **Unde dicitur Ecclesiastici vicesimo**

nono capitulo: **R**epromissio nequissima multa perdit. **E**st
ergo notandum q̄ talis repromissio dyaboli longioris vi/
te et senectutis penitendi nequam est. quia contra ius et ra/
tionem. **N**equior. quia contra ipsum peccatore. **S**ed nequis/
sima. quia contra dei bonitatem. q̄ sit neq̄s. et contra ius et
rationem apparet tribus exemplis. **P**rimū est. quia qui ha/
beret decem asinos et totū imponeret debiliori. faceret cō/
tra iusticiam et rationem. sic ille q̄ totum onus penitētie pec/
catorum que commisit in quatuor etatibus. adoleſcētia. iu/
uentute. virilitate. et senectute. vult soli senectute imponere
quando iam debilis est et non potest laborare. talis mere/
tur maledictionem. sicut dicit zacharie p̄mo capitulo. **M**a/
ledictus homo qui habet in grege suo masculum et immo/
lat debile domino. sic ē ille qui fortitudinem sue etatis tran/
sit et debilitatem senectutis sue proponit imolare deo. **A**si/
dorus qui tempus congruum penitentie perdit frustra an/
te dei ianuam cum precibus venit. **S**ecundum exemplum
est qui non posset leuare minus onus quando multo forti/
or est et potentior. et veller illud leuare quādo multo maius
esset et ipse debilior factus fuisset. merito stultus et iniustus
reputaretur. sic est de illo qui onus peccatorū et penitētie q̄n/
do minus est et ipse fortior. scilicet in iuuentute nō vult por/
tare et credit melius portare quādo onus erit augmentatus
et ipse debilior factus est. et assimilatur isti stulto de quo in vi/
taspatriuz dicitur q̄ scindebat ligna et de illis faciebat sar/
cinam et postea temptabat leuare: et cum videbat q̄ nō po/
terat de facili portare. iterum scindebat alia ligna et appo/
nebat ad sarcinam et postea temptabat: et quanto plus pon/
derabat tanta plura addebat. **S**ic faciunt peccatores quā/
do primo sumunt pondus peccatorum et penitentie status
deponunt: et peccata peccatis addunt. **Q**uia sicut inquit be/
atus **G**regorius. **P**eccatum quod per penitentiam non de/
letur mor suo pondere ad aliud trahit. **T**ercium exemplum.
Alle q̄ per totā vitam suā cum magnis custodibz parat sibi
domū ubi non intenderet morari villo modo et domū quas
optat et cupit perpetuo habitare destrueret pro posse suo. ta
b iij.

lis aperte facere contra rationē et merito stultus et infamis
deberet reputari. sic etiam est peccator qui vsq; ad mortem
differt conuerti. ipse enim p totam vitam suam parat domū
suam in inferno: cum tamen nullo modo velit ibi habitare
ideo timeat sententiam **Pauli** dicentis **Qui facit contra cō**
scientiam edificat ad gehennam. **Secundo** q; ista longi/
oris vite pmissio nequior sit cōtra ipsum peccatorem appa
ret per duo exempla. **Prīmū** est: quia qui plus se diligeret in
firmum q̄s sanum. seruū q̄s liberum. nihil habentem q̄s omni
um bonoz participem. talis iniquus esset contra seipsū. ta
lis est peccator qui tardat agere penitentiam. quia plus dili
git se esse in peccato quod est infirmitas spiritalis vel po
tius mors dicenda est. vel intantū peccator impius est con
tra seipsum eo q; magis se diligit mortuum q̄s viuū. seruū
q̄s liberum. malū q̄s bonum. **Unde dicit Iohānes** in sua ca
nonica. **Qui facit peccatum seruus est peccati.** **Et Augusti**
nus Bonus homo (etiā si seruit) bonus est. malus homo
(etiā si regnat) famulus est et seruus. sed qd est peius tor do
minoz suis quot vicioz. **Secundum** exemplū. **Ille** qui de
beret magnam pecuniam ad vsuras que cresceret quotidie
nec posset persolvere et tamen tardaret quātum posset talis
homo faceret contra seipsum. sic est in proposito morari in
peccatis quantum debitum currit ad vsuras. quanto ho
mo diutius fuerit in peccato tanto plus soluet de pena **Apo**
calip̄. deūma sexto Quātum se gloriificauit in delicijs fuit.
tū date ei tormentum et luctum: • **Tercio** q; ista promissio
longioris vite sit nequissima quia contra dei bonitatem appa
ret per tria exempla. **Prīmū** est. quia si aliquis iuuenis
dominum suū (cui seruire et obedire tenetur et a quo omnia
bona sua haberet) per totam vitam suam impugnaret et ini
mico domini sui seruiret et obediret. ⁊ postea senio cōfectus
in fine vite sue vellet domino suo obedire ⁊ seruire. et suum
seruitiū ei offerret iniquus contra dominū suū esset nec
multum tale seruitiū domino suo placeret. sic est peccator
qui peccando offendit deum et seruit inimico dyabolo in iu
uentute sua. ⁊ in senectute pponit seruire deo oīpotenti. **Se**

cundū est si aliq̄s recepiſſet dona maxima a domino ſuo ad
multiplicandum et lucrandum et q̄ ip̄e deberet habere lu
crum ſup̄flue expenderet et p̄ nihilo daret in contemptū dñi
impie ageret et cōtra curialitatē dñi ſui ingratus eſſet. ſic ē
peccator q̄ corpus et aīam. ſenſus anīme. vires corpis. tpa
lia bona. ſpaciū vite et alia multa magna beneficia recepit
a deo et om̄ia iſta expendit in cōtumeliā creatoris peccādo
multipl̄ apteq̄s faciendo cōtra bonitatē dei **De aīa** quippe
que tradita eſt nob̄ a deo q̄ſi theſaurus p̄cioſus. ſic d̄t **Bre**
gorius **Ne** mihi ſi talentū mihi traditū in animā meā neg
ligenter ſeruauero. que p̄cioſo ſanguine agni incōtaminatū
appreciatur **De tempore** dicit idem **Brego.** **Non** eſt tem
pus tibi impenſum quod nō a te erigeſ qualiter expenſum
fuerit **Terciuū** exemplū eſt. ſi eſt aliq̄s ſeruus diſpenſator bo
noz alicuius dñi q̄ bonū panem et bonum vinū et meliora
cibaria daret extraneis et inimicis dñi ſui. et dño ſuo daret
de pane corrupto et de ſurfure ad comedendū et etiā de pu
tridis carnibz et piſcibus. daret quoq̄ ei ad potandū de vi
ni ſui fecibus impie ageret et contra dñm ſuū **Sic** eſt pecca
tor illud quod pulchrius et melius eſt de vita ſua. id eſt in
uentum et fortitudinē ſuam dat mūdo et dyabolo q̄ ſunt
inimici xp̄i. et qd̄ peius eſt. i. nouiſſimū vite ſue pponit deo
ſuo dare. nō ſic faciebat **Dauid** cū dicebat. **Fortitudinem**
meā cuſtodiam. i. ad ſeruendū tibi. et **Eccl̄i.** ait **Noli** offer
re dño feces ſenectutis ſed vinū libaminū floride iuuentu
tis. et de peccatoribz p̄miam differentibz **Hec** ait **Bregon⁹**
Satis alienus eſt a fide q̄ ad agendū p̄miam tempus ſenec
tutis expectat. cum nullū diem vite ſue in ſua habeat pote
ſtate. idcirco iuxta conſilium **Iſidori.** **Festinare** debet vnus
quiſq̄ ad deum penitendo dum poteſt. ſi dum poteſt nolue
rit oīno cum voluerit tarde non poſſit. **Igit̄** feſtina ad peni
tentiam cariſſime ne tardaueris vt non cum fatuis virgini
bus finaliter excludaris.

De contemptu et odio mundi
Capitulum quartum.

Nolite diligere mundū neq; ea que in mundo sunt.
Si quis diligit mundū nō est caritas dei in eo. mū-
dus transiit et cōcupiscentia eius. i. **Iohā. i.** Et hec
verba pettractās beatus **Augustinus** ait: Quid ris vtrūq;
amare temporalia et transire cum tpe. an mundū non amare et
in eternū vivere cum deo. amas seculū absorbebit te. amato
res suos vocare nouit non portare. mūdus nempe quasi ex
communicatus est q; sicut pro excommunicato nō oratur
in ecclesia sic nec xp̄us orat pro mundo. qui tamen pro suis
crucifixoribus orauit. q; stultum est etiam tali domino ser-
uire. qui in fine seruū mundū et sine mercede eijcere con-
sueuit sicut facit mundus. **Unde loquitur ad Soldanū** rex
babilonie cum apud damascum infirmaretur vsq; ad mor-
tem et scirēt sibi mortem imminere. signiferum suū vocat
dicens ei. Tu soles ferre vexilla mea ad bella. fer nunc mor-
tis mee vexillum. scilicet hunc panniculum per totā damas-
cum dicens. Ecce orientis rex moriens non fert secum nisi
hunc vilem panniculum. **Simile** vero legitur. q; quidā rex
lothoringie iuuenis (cū esset in extremis) respiciens sua pa-
lacia et domos suos dixit pluribus audientibus. **D**omi-
ne ihesu quantū contēendus est mundus iste. ecce qui tot
habui palacia et hospicia nescio quo debeam hac nocte ire
vel qui debeat me hospitio suscipere. **Relinque** ergo o pec-
cator diuū ciuū in hoc mūdo anteq; in tanta paupertate re-
linquaris ab eo. **Iacobi. i.** Qui amicus est huius mūdi. dei
inimicus constituitur. **Et Gregorius.** Tanto deo quis est
primus quāto ab amore mūdi est alienus. **Ad** quod signifi-
candum christus nudus extra ciuitatem pati voluit et cru-
cifigi. vt ostēderet sibi nihil esse cōmune cū mundo. et quicū-
q; voluerit sequi passionis fructum debet exire mundū. sal-
tem per affectū et mundanā conuersationē. **Unde dicit dñs**
Diere. **Fugite de babilonia** et saluet vnusquisq; animā suā
Babilon sūm **Hiero.** interpretat domus confusionis et sig-
nificat hūc mundū. in q̄ iā vbiq; regnat p̄fusio tā in clero q̄
in pōpulo. tam in religiosīs q̄ in secularibus. tam in senib;
q̄ in iuuenibus: tam in viris q̄ in mulieribus: ita vt merito

dicat. **Iohannes** in canonica sua **Totus** mundus in mali/
gno positus est. et idcirco consulit **Bernardus** fugiendum
esse ad vitam religiosam dicens. **Fugite** de medio babilo/
nis id est de mundo et saluate animas vestras. puolate ad
vrbes refugij id est ad vitam religiosam vbi positis de pre
teritis agere penitentiam: et futurā gloriam fiducialiter po
stulare. **Nō** vos penitentie austeritas deterreat qz non sunt
condigne passionēs huius tps ad preteritā culpam que re
mittitur et ad futurā gl'iam que promittit. **Sciendū** q mū
dum debemus fugere propter quatuor. **Primo** em solēt sa/
pientes recordare a loco infecto. pestilentia vel fetore. et max
ime quādo vel egros se sentiunt vel egrotare se agnoscūt. ta
lis est mundus q tot mala peccantiū habet. videmus enim
tot fetores inficientes animā nostram quos recipimus. id/
circo cum pctm sit morbus cōtagiosus fugienda est socie/
tas maloz. quia non est cautum sanis cum leprosis habita
re. **Et** **Eccl. xij.** dicitur. **Qui** tetigerit picem inquinabit ab
ea. et q cōmunicauerit cū supbo induet supbiā. **Et** **Hiero.**
Certe nihil tam nocet hominibz qz mala societas. talis em
efficit homo quali societate pfruitur. nunqz cū agno lupus
habitat. vir castus societate luxuriosi aufugit plusqz impos
sibile puto virum diutius in bonis pmanere q opibus ma
lorum assidua cōuersatione vitur: vociferat psal. **Cū** sanc
to sanctus eris et cum pueruo puerteris. et cum viro electo
electus eris. sicut em nocet mala conuersatio ita prodest bo
na. nihil potest comparari huic thesauro. qui bonam inue
nit societatem vitam inueniet diuitijs afflu. **Et** vt certe ve
re dicam. raro homo bonus vel malus efficitur nisi ob so
cietatis cām. pueri em cor tanqz tabula rasa in q nihil depi
ctū est fore: d: illd ergo qd a societate recipit vsqz ad senectā
retinet siue bonū. vt ait **Hiero.** siue malū. **Debemus** g nos
elongare a mundo malo propter mali vicini molestiam. nul
lus autē vicinus ita potest nocere sicut vicinitas peccatoz.
quoz mūdus plenus est. **Scdo** solēt sapiētes recedere a lo
cis in qbus timēt se tradi in manibus inimicor suoz. quod
facit mundus ppter quod sibi cōgruit illud inde traditoris.

Quicumq[ue] osculatus fuero ipse est tenete eum. que verba s[un]t
m[un]dus demonib[us]. n[on] quos m[un]dus osculat in p[re]s[en]ti. i. exal/
tat honorib[us]. hostib[us] eius s[ed] demonib[us] tradit v[er]b[is] **Piero.**
Signu[m] manifeste damnatois est in hoc m[un]do sua b[e]n[e]placi
ta asseq[ue] a m[un]do diligi. errat in via q[uod] p[er] diuicias z delicias
festinat ire. Hec Piero. Tercio solent sapiētes se elongare
aliquo loco propter aliquod periculū. m[un]dus aut[em] locus est
periculosissim[us] q[uam] mare d[icitur] Uñ psal. Hoc mare magnu[m] et
spaciosum manib[us] periculū huius mundi siue maris iuxta
verbū Berni. probat. transeuntiu[m] raritas z peuntiu[m] multitu
do in mari maris ille de q[ua]tuor nauib[us] vix erit vna In huius
mundi mari de quatuor animab[us] vix saluat vna: quasi em̄
locus diluuij est m[un]dus iste vbi pauci respectu peuntiu[m] sal
uant. mundus est sicut fornax babilonica igne infernali suc
censa. ideo valde timendū est homini in eo q[uod] ad sibilū vni
us verbi accendit igne ire. ad vnius mulieris aspectum ig
ne luxurie ad aspectum vnius rei p[re]ciosa igne cōcupiscentie
Quarto elongat se homo dissipatus ab aliquo p[ro]pter inimi
ci capitalis timorem Inimicus noster capitalis est diabo
lus p[ri]nceps mundi qui mortē nostrā minat a quo nos elon
gamus dum mundum deserimus Eccl[esiastes]. xi. Longe esto ab
hoīe potestatem habente occidēdi. homo iste est dyabolus
qui sic d[icitur]. q[uod] ab homine deuincit. Dat. xiiii. Inimicus ho
mo hoc facit Propterea sciendū est q[uod] aliter nō p[ossu]nt perfec
te vinci mundus nisi p[er] exitū ab eo. vnde leg[itur] in vita patru[m]
q[uod] beatus Aernius ad huc in palatio imperatoz existens ro
gauit deū dicens Dñe obsecro dirige me ad salutē et venit
vox dicens ei Aernie fuge hoīes et salua beris: ipse aut[em] sta
tim ad monachalē venit vitam Item deum orauit dicens.
Dñe dirige me ad salutē. et vox itez dicit aernie fuge vince
tace quiesce. Hec em̄ sunt radices nō peccādi. nam in fuga
vincit concupiscētia carnis. silentio supbia vite. quiete desi
derioz auaricia Itē Fido. ad contēptum m[un]di nos exhor
tan s ait Si vis esse q[ue]tus nihil seculi appetas abijce abs
te quicquid bonū propositum impedire poterit esto mortuus
mundo et m[un]dus tibi. m[un]di gl[ori]am tanq[uam] mortuus nō aspi

cias. viuens contemne qđ post mortem nō poteris hēre **De**
huius mundi vita dicit. **Hiero.** **V**ita mundi non vita sz
mors. vita fallax vita onusta tristitias. ibecillis z umbratica
vita mēdax nūc vt flores statim arescis puans vitā cui ict
vita fragilis vita momnetanea z caduca que quāto magis
crescis tāto magis decrescis. cū plus pcedis plus ad mortē
appropinqs. o vita plena laqueis quot in mundo homines
illa queas. quot parte iā sustinet tormēta infernalīa. qđ bñs
q tuas agnoscit fallacias qđ beatior qđ de tuis nō curat blan
ditijs. qđ beatissimus qđ a te bñ puatus est. **Augu.** **M**undus
clamat ego deficiam. caro clamat ego inficiam miser quem
seqrs. **D** karissime si hec (que iam legisti) nō te moueat ad
pemptū mūdi z corz (qđ in eo sunt) audi. **Beř.** **de amatoribz**
mundi dicentem re illis qbus pparat dolor vermiū ardor
flāmarū sitis pñua. fletus z stridor dētiū horribiles facies
demonū. ibi mors optabitur z nō dabitur ibi nullus ordo
sed sempiternus horror quisputas tunc erit meror que tristi
cia qđ luctus qñ sepabitur iniustus a psortio iustoz z tradē
tur iniusti potestati demonum z ibunt cum eis ad eternum
supplicium. gaudia paradisi nunqđ suscepturi sz ppetuo cru
ciadi. ibi torquens nec pñes fatigabitur. qđ torquebitur nō
morit sed sine spe venie viuent z non morient. morient z nō
psument. **Id.** **S**i habes sapiētīā salomonis. fortitudinē
Sampsonis. si longitudinē vite **Enoch.** si **Niholomei** po
testatē. si diuitias **Ares.** quid pdest tibi si caro tua dat ver
mibz. anima demonibz crucianda cum diuite sine fine **Itē**
mouere te debet ad despiciendū hunc mūdū et ea qđ in mū
do sunt breuitas tpis et vite. et incertitudo mortis. **Unde**
Brego. **R**eprobos mentes idcirco multa neqter agunt qui
se hic viuere diutius arbitrant. iusti vero qz breuitatez vite
sue considerāt elationes et immūdicie culpas declināt. **De**
breuitate huius vite dī bñs **Jacob.** iij. cap. canonice sue.
Quid est vita nostra nisi vapor ad modicū apparens dein
ceps exterminabit. **Et Aug.** **V**ita hoīs ita brevis est ab in
fancia vsqz ad decrepitā senectutē. **Adaz** si adhuc viueret et
bodie moreret quid illi longitudo vite psuisset. **Idem** qđ qđ

de tpe vivitur de spacio vivendi diminuit. vt oīno nihil aliud
sit vita pns q̄ cursus ad mortē. in quo nemo stare paululu;
vel tardius ire pmittit. sed regent oēs pari motu singul' die
bus facere dictā ad corpis mortē. **Seneca** Quotidie mori
mur. qz quotidie demit aliqua ps vite. ecce dilectissime si be
nete inspexeris et verba tibi iam dicta ac etiā postea scribē
da cordis auribz diligenter pceperis potius deberes dice/
re vado ad moriendū q̄ crederes p longū tps vivere. z forte
diceres hec verba vltima vado ad moriendū tu at estimas
diu vivere. et hec tpalia bona et mūdana gaudia annis mul
tis in delicijs possidere. **Sed** karissime nō sic hō em̄ vt ait
psal. Vanitati similis factus dies eius

De falsa mūdi glia potentia et dignitate et caducis eius
diuitijs cōtemnendis.

Capitulum v.

Ubi sunt pncipes gentiū qui dominant sup bestias
que sunt in terra q̄ in auibz celi ludunt q̄ argentum
thēsaurizāt z aurū in quo cōfidit homies z nō est fi
nis acq̄sitōis eoz exterminati sunt ad inferos descēderūt. et
alii in loco eoz surrexerūt. vt scribit **Baruch. iiii.** Et hec & ba
ptractās in somnis suis sic ait. **Ubi** sunt insupabiles ora
tores. vbi q̄ cōueniētius festa disponebāt. vbi equoz splen
di nutritores. vbi exercitiū duces. vbi satrapēz tyrāni. non
ne oēs puluis et fanille. nōne in paucis versibz est eoz medi
morā vite. respice sepulchra eoz et vide q̄s seruus q̄s dñs
q̄s diues q̄s paup. et discerne si potes villicū a rege fortem
a debili pulchrū a deformati. Sciendū est q̄ hūana glia ex q̄
cūq̄ re pueniat est fugēda: **Primo** qz vilissima est in sua cō
ditōe. **Secūdo** qz falsissima in pmissione: **Tercio** qz vanissi
ma z fragilissima in duratiōe. **Quarto** qz malignissima in re
tributiōe. **Dico** pmo q̄ mundana glia nob̄ est iō fugēda: q̄a
vilissima et hoc de sua natura. scribit em̄. i. 2 **Na ch. ij.** Glia
eius stercus z p̄mis. hodie extollit cras n̄ inuenit. **Quid** in
rebo stercore detestabilius. qd̄ in aīalibz verne vilis. q̄si in
anis glia hoīs in stercore et verne cōsistit. hoībz nō est ap
petēda sed fugēda. **Est** aut̄ mūdi glia putrido ligno similis
De q̄ philo. docet z experiētia cōprobat qd̄ de nocte lucet

sed putridū apparet in die. **Q**uid cū est putridū hoies in va
na glia de nocte lucē habere nisi in hoc tpe qđ nocti ymbro
se est sile glīosus incedere et lūinosus infirmis oculis ap
parere. qđ nō pūt nisi fm ea (que foris sūt) iudicare. sed qđdo
dies iudicij venerit in qđ deus illuminabit abscondita tene
brar et manifestabit cōsilia cordiū tūc qđ nūc vident glorio
si apparebunt putridi vilissimi et penitus nō curādi. **I**te ra
les mundi potentes sunt lucipere siles. que volando in no
ctelucet et in die latet ac tota nigra apparet. **S**i hec attēde
rēt qđ in caducis suis diuitijs glorianr: qđ qnta fetiditate car
nis postmodū reuersure in cinerē nē nobilitate potētia et di
gnitate extollunt et ptenēdo alios depmunt qđ in futuro vilis
sumi nigri et putridi apparebūt nō puto qđ mō cordialit de
testarent glīam huius mūdi tpalem. hoc scientes qđ impos
sibile ē sicut dī **H**iero. vt hō in celo et in terra appareat glīo
sus. **S**ecdo dicebat qđ glia mūdāna est nobis fugiēda quia
est fragilissima: nec est vlla stabilitate firmata. sic namq; est
defectiua. vt quelib; vaporosa vel fumosa substātia. fumus
em quāto plus se in altū erigat tanto plus desinit donec pe
nitius euāescit flos magni odoris et ad tpus innumerabil
venustatis ad modicū tactum venti vel solis arescit et om
nis gloria eius perit. sic mundi gloria. **I**sa. iij. **O**mnis ca
ro fenum et omnis glia eius sicut flos feni exaruit fenum et
flos cecidit. et omnis glia eius perit. **A**matōres ergo huius
temporalis glie similes sunt feno tector qđ priusq; euella
tur exaruit. **U**nde **E**cclī. **O**mnis potentatus oīs vita rerū
est hodie et cras moriet. nam vbi est nūc glia regis **A**lsueri qđ
per centum et viginti pnuncias impabat. **U**bi illius gloria
magni **A**lexādi in cuius cōspectu oīs terra siluit. **D**ach
primo. **U**bi nunc gloria totius imperij quod admodum fere
omnia regna terre pdomuit. vbi sunt pncipes mundi qui do
minabant supra bestias. nonne oīs tam pegnini qđ hospi
tes vnius diei veloci sine trāsuerūt. vere sic: nā vnus ex eis
nō remansit. quia in vanitate defecerunt dies eor et anni
eor cum festinatōe. **V**iuere nāq; mori. mors nulli parit ho
nori. **M**ors fera mors neq; mors sorte diuidit equā. **D**e cū

etis legē tollit cum paupere regē. **Tercio** mūdāna gloria est
nobis ideo fugienda. qz falsissima nulli seruās promissa. sed
oīis hoīes fallens in via quē em̄ impatorā. quē pncipū nō
decepit. longā em̄ z honorabilē vitā. pacificā z securā potē/
tiā pmittit suis. cum vnū momentū tps vite addere nō pos
sit. **Quis** in tpali glā **Alexandro** similis q̄ nunq̄ vllū bellū
pdidit. sed cum paucis multitudinē deuicit. nullā cinitatez
obsedit quā nō superauit. nullā puinciā inuasit quam nō sue
dñationi submiserit. z tñ qñ oīa se subiungasse credidit et pa
cifice vitam ducere spauit. tñ in momento vno depijt. quid
igī hanc mūdi glām seq̄ris. a q̄ in morte iuuari nō poteris
Un̄ Petrus blesens in q̄dam eplā **Glā** mūdi fallax z sedu
ctoria. suos decipit amatores. q̄cquid em̄ vel in futuro vel
in p̄nti pmittit p̄ndit. totū ad nihilūz deueniet et tanq̄ aq̄
decurrēs **Quarto** mūdāna glā nob̄ est iō fugiēda et contē/
nenda qz malignissima in retributōe. qz nō pducit ad gloriā
sed penā et cōfusiōnē sempiternā. **Un̄ Dsec. iij.** **Glā** in ig/
nominā seu p̄fusiōnē. potētia in impotentiā. sapiētia in stul
ticiā. et oīs dilectio in maximā penā. nā et iuxta mensuram
culpe. erit mēsurā pene **Dicō.** em̄ illos alloq̄ cupidos tpal'
glie di. **De** ve vob̄ q̄ ad celoz regna diuitiaz itinere festina
tis. qm̄ facilius est camelū intrare p̄ forā mē acus q̄ diuites
intrare regnū celoz. nō mea hec p̄ba sunt. s; xp̄i si hec reuo
cabīl est snia. xps oīm nō est deus. celū inq̄t et terra trāsibūt
verba āt mea nō trāsient **G**lulate o vos miseri vento instā/
bilis fortune nobiles et potētes q̄ alios confunditis et tan
q̄ ignobiles cōculcatis et huius mōdi vanitatib; honorūq;
et falsaz dignitatū fumo obcecati. cū v̄e vite breuissimē te/
la morte veluta texente forte hac nocte scindēt et in inferno
fine interminabili p̄ alijs cruciābimini cōtinue moriēdo vi
uētes in laborib; hoīm in mūdo. nō estis imo nō solū cū ho
minib; labores nō fertis. sed laborātes viuere nō pmittitis
idecirco nō cū hoīb; sed cū dyabolis flagellabimini. q̄to em̄ in
mōdo maior fuerit glā et leticia. tāto in inferno maior prepa
rat penā. **S**ed quid dicā duodecim fate mur xpm̄ ap̄los ele
gisse. quozū oīm vnus solus bartholomeus carnis origine

fuit nobilis et sciens **M**atheus diuitijs (anteq̃ recipet apo-
stolatū) insistebat. ceteri vero erāt paupes piscatores. **A**ur
hec retuli audiatīs si xps est verax et oīa que ex ore eius au-
diui mēdacia nō sunt. huius mūdi hoīm vix vnus apius re-
perit sub nube qui vere eorū vitē mūde credat. sed post mo-
dicum t̃pis in tormētis sentiēt se positos. **S**ed forte q̃s ve-
ritatis lumīe cecus mirabit̃. ad quē ego si ex hoc me interro-
garet mīderē nonne. vnico credimus dānari hoīem mortali
pctō. sed si hoc inquit ita est. vix saluabit̃ vnus de centū mi-
libus s̃z q̃d diues. et mortalis fame aura pastus aliud est q̃s
quoddā oīm peccatorū vas putridū. vbi supbia est. vbi luxu-
ria: vbi auaricia. nōne in diuitibz nobilibz potentibz. nōne
et latrones sunt q̃ pauperū mercedem violenter depredāt et
eos deprimunt atq̃ necāt. q̃ ex vbertate domus dñi diuiti-
as vt paupibus necessaria ordinarēt receperūt. **E**erte super-
fluitatem vestimentorū supfluitati ruine addūt de paupri-
bus frigore et nuditate morientibz nō curātes palacia et ma-
gna erigūt edificia. vt humanis oculis p̃templētur. et pau-
peres in plateis moriant̃ incōmodis cōiūnia alijs frequēter
preparāt diuitibz. vt fercul' delicatissimis sui ventris repleāt
ingluuiē. q̃bus paupes fame pereunt. q̃d aliud est q̃s pecca-
ta vitā eorū. si venter repletus est tanta ciborum copia. nōne
adeſt ad fores luxuria. q̃d ergo amplius loq̃r. oīm em̃ mor-
taliū lingua deficeret. vt pctā (que faciāt) intimaret nec deū
nisi somniādo cognoscūt. nec se vtputo morituros arbitrā-
tur. ille em̃ facile in pctis labit̃. q̃ se moriturū nō cogitat et de-
um sibi fore iudicē ignorat. vere nimis est imbecillis et miser
cui horū nō est memoria. si cūcta dyabolica tēptamēta nō fa-
cile vilipēdit. idcirco vere dicā. si deū suū iudicē vere agnos-
cerent. et si se mori crederēt nō peccarēt saltē tā secure. **E**ur hi
miserrimi ad eccliam p̃perāt. vt diuinis intersunt mysterijs
an vt contemplant mulierū valorem. hec sua meditatio. hec
p̃dicatio. hec dei cogitatio. sic diuinā percuntant̃ legē. vt pe-
cuniā terras et mare pagantes crebris vigilijs et meditati-
onibz sibi a filijs suis et diuitias cōgregant̃ certantes. vesti-
menta sua in societate mira artificij varietate frequēter mu-

tent. **Q**ui et ludos. hastiludia. choreas. prouocatōnes. ebri
erates magna cōiuiā. delicata fercula suis alternatim exhi
beant sodalibus mulieres ad suam voluptatem explendas
sufficienter habeant. **S**ed vere miseri quod facitis agnosci
tis. corpus ante tempus destruitis et animam interficitis.
Unde infirmitates et mors taz in tempestiua. nisi ex nimia
ciborum copia et frequenti mulierū vsu deum deludere cre
ditis. certe deluditis vosmetipsos. pro corpore obliuiscimi
ni animā. et ecce corpus cum anima ante tempus destruitur
et ideo gaudere iocundamini et letamini in hoc breuissimo
temporis spacio q̄ habetis vt postmodū cum dyabolo sine
fine tēpis lugeatis. **Q**uid facitis ne differatis frequentissime
vestimēta pmutatis ne forte dispareat nobilitas. ne sunt qui
vos excedāt vt in inferno verecundiā recipiatis et cōfusiōē
vbi cōiuiā. vbi delicata fercula. vbi vīna preciosa et mixta
aromaticis vel pipere. epulemini et inebriemini. nō cū post
mortem amplius hoc facietis. sed cū diuite q̄ quotidie epu/
labatur splendide in gehenna guttam aque minimā popu/
bitis nec habere poteritis. seminate in corruptiōe et de cor
ruptione colligetis in die iudicii cum vobis diceſ. **N**e ma
ledicti in igne eternum qui paratus est dyabolo et angelis
eius. **D**eu cor lapideum si illum diem expectas. diē terribi
lem et horribile in quo nō solum de luxurijs. vestibus. ebri
etatibus. et cōmessationibz de tpe amisso q̄ vixisti. sed etiā
oportebit de qualibet locutione vana reddere rationē. **C**ur
nō emendatis. cur moraris miser de die in diem pueri ad
dñm. cur te iam maloz non penitet. ecce mors pperat vt te
cōterat die nocteqz currens. ecce dyabolus iaz pperat vt te
recipiat. ecce diuitie tue tibi deficient. ecce vermes corpus
quod tanta nutris diligētia expectāt vt illud rodant quous
qz coniunctū anime euz illa pariter penas habeat infinitas.
Quid errādo p huius vitā seculi in vanitatibus petis sola/
tia diuitias gl̄iam zc. tibi placita nō inuenies hic. qz hic nō
sunt. sed si vera queris gaudia. ad illam celestē gl̄iam q̄ to/
tius ppera. certe illa gaudia vera sunt. que oculus non vidit
nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. dimitte que

so caduca et momentanea vt habere valeas ppetua et eter/
na. **S**ed quid eis qui nec timore nec dei amore nec mortis
nec tormentorū subsequentiū timore a peccatis cessant. sed
dolent. scz vt optant prauaz non possunt ducere vitam. **T**e
ve miseri qui hic rideris. quia plangeris. ve qui ista optatis
temporalia gaudia. qz vobis inuitis sustinebitis tormenta
infernalia. **A**cce vobis restat modicuz tēporis implete mē/
suram vestrarum miseriāz seu maliciāz. vt veniat sup vos
oīis indignatio diuina. fruamini hoc in paruo tempore io
cis et ebrietatibus pēlijs cōtentionibz choreis et puocatio
nibus. nec vacuum pterite tps pmittatis. quid moriamini
dum viuitis congregate filijs vestris honores diuitias et
potentias. vestram augmētate nobilitatem et famā. vt et fi/
lij vestri possunt (que fecistis) explete. quanto cū illis in infer
no ampliora patiamini tormenta. **S** forte q̄s diceret beni
gnus est deus et misericors q̄ omnē peccatorē ad se redeun
tem recipit et ei indulget. **V**erum hoc q̄dem esse fateor q̄ be
nignior est dñs q̄ creditur et vnicuiqz parcat ad se cum de/
cet redeunti. nonne benignissimus est dñs. qui tantas iniu
rias tollerat a peccatoribz dans eis tps spaciū vt emenden
tur. sed hoc noueris. qz sicut benignus est tolerāda: ita iust⁹
est puniēdo. **S**ed q̄s itez dicet q̄ licet vir q̄ toto tpe vixerit
minime bñ fecit. in mortis tñ articulo accepta pñā a deo ve
niā obtinebit. **N**eu q̄s vana suspiratō. et falsa meditātō. vix
de centū milibz hoīm (quorū mala fuerit vita) merebit indul
gentiā habere vnus vir totus in peccato genitus z enutri/
tus q̄ non fm deum vixit. nec cognouit nec de eo audire vo
luit nec se peccare agnouit nec qd pñā sit nisi forte dormiē
do nouit. totus adhuc secularibz innodatus negocijs quez
angustia pmit filioz quos deserit quē infirmitas pterit. quē
dolor diuitiaz z bonorū tpalū cōcunt. cū eis n̄ posse āplius
frui se cernit aliquā a dō accipiet pñāz. quā nō accipet si ad
huc sanari se crederet. certe pcludā q̄ dñi sanus ē deū offēde
re nō formidat. in morte nō merebit diuinā obtinere indulgē
tiā. q̄ nāqz est pñā quā solam q̄s accipit q̄ se viuere amplius
non posse cernit: qui si ex infirmitate conualeceret peior q̄s

prius fieret. scio enim modicos pecuniosorum in mortis articulo accepta prima conualuisse corpe et peiorasse vita hoc teneo. si iterum puto. hoc multiplici experientia didici quod eius non est bonus finis cuius semper mala fuit vita. quod peccata non timuit. sed mundi vanitatibus semper vixit. hec omnia Hieronymus. Pro his omnibus dilectissimum mihi si recte sapias si tecum lumen oculorum est. pretenne et relinque hec omnia. sed caducas mundi diuitias: falsas eius gloriam propter eum quod est super omnia. et quod prodest homini. si lucratur vniuersum mundum. anime vero sue detrimentum patiat. Scito omnem honorem huius seculi esse impedimentum gratie. et quod deterritus est peremptorium salutis eterne. quem enim legimus a secularibus deliciis ad eternas delicias demigrasse. Quod quod fallax et vana est gloria quam homines ab inuicem petunt et accipiunt et gloriam (que a solo deo est) non querunt. homo si alijs preferri se petit. nonne collega est eius quod dixit. Non sedam meam in aedilone et similis ero altissimo. sed quiuis ascendit cathedram eius demum timeat precipitium et ruinam. Et inquit Augustinus. Quod quod felix quod beatus qui solo desiderio eternitatis inardescit. qui nec prosperitate attollitur. nec aduersitate quassatur. et dum nihil habet in hoc mundo quam diligat. nil est in mundo quod pertimescat. et gloria huius mundi nihil aliud est quam quedam vana aurium inflationis. Ergo quantum exsecutus es si huius seculi gloriam queris. Nam ut ait Anselmus. Non potest homo esse in honore sine labore. in prelatione sine turbatione. in sublimitate sine vanitate. Unde karissime si prudenter periculum tuum (quod de temporalium mundi honore incurris) aduerteres proculdubio a seculi vanitatibus te cohiberes

De morte semper timenda et ubique expectanda

Capitulum. vi.

Mor esto quoniam mors non tardet. Scribit enim quod multa bona conferat homini meditatio et memoria mortis quod in multis sacre scripture locis declaratur. Unde Ecclesiastici primo dicitur. Demorare non visissima et in eternum non peccabis. ibi Bernardus. ita ait. Summa felicitas est meditatio mortis assidua: hanc homo secum ubique portet et in eternum non peccabit. Et ait Augustinus

Nihil ei sic reuocat a peccatis sicut frequēs meditatio mortis
bec est enī illa q̄ facit hoīez hūiliare se oīa p̄tēnere et penitē
tiā agere sine acceptare. ⁊ Hiero. **Facile** contēnit oīa q̄ se sp̄
cogitat moritur. nā cōcupiscētia oculorū contēnit. qn̄ q̄s co
gitat se tā breuē oīa relictur. cōcupiscētia carnis qn̄ q̄s cōfi
derat q̄ corpus suū p̄p̄riū q̄si in instāti erit cibo vermiū. sup
bia vite dū hoc q̄s corde cogitat q̄ ille (q̄ vult mō eē sup ali
os) ponet infra terrā subtus pedes oīm. vtrā attēderēt oēs
reges et p̄ncipes diuitijs habūdantes in h̄ mūdo quō a tā
amplis palacijs sunt deferēdi ad sepulchrū tā strictū et a pa
lacijs tā luminof et fulgidis ad sepulchrū tā horridū et ob
scurū et a palacijs pictis floribz et imaginibz ornatis ad se
pulchrū tā fetidū et a palacijs sic rebz oībz refertis ad sepul
chrū tam indigēs et egenū. et a palacijs filijs et famul' ordia
tis ad sepulchrū sic vacuū et sic filijs et famul' derelictū. **D**
vbi est illa p̄terita pōpa. vbi p̄terita glia. vbi famulorū sequē
tiū turba. vbi vestimēta illa tā fulgida. vbi cultura. nā pau
loāte vīuebat in delicijs in palacio. q̄ totus māducat a ver
mibz in sepulchro. et **Imo. Nec fratres** attendite **Ecce** qui
pauloāte in delicijs ⁊ diues residebat in domo. ecce q̄ pau
per iacet in tumulo. ⁊ q̄ gl'iosus incedebat in aula. ecce q̄ de
formis et despectus iacet in tūba. ⁊ q̄ vīuebat in delicijs in ce
naculo. p̄sumit vermibz in sepulchro **De** hac etiā memoria
mortis sic scribit **Petrus** damianus ad q̄ndā comitissam.
Pensandū sepe est cū iā peccatrix aī e vinculo incipit carnis
absolui q̄ amaro timore cōcutit. quātis mordacis p̄scie sti
mulis lacerať recolit vetita q̄ cōmisit. vidit mandata q̄ neg
ligēter implere cōtempnit. dolet indulta p̄mētpa sese inanē
p̄cepisse. plozat imobilē districte vltōis articlū inenitabilē
imminere satagit. exire cōpellit. repare vult tpa p̄dita sed non
audiet. post terga respiciēs toties trāfacte vite cursuz velut
vnu breuissimū itinēris deputat passum an̄ se oculos dirigie
et infinite p̄henitatis spacia dephēdit. **Plozat** itaqz q̄ in tā
breui spacio tps acq̄rere potuit oīm leticiā sanctorū. deflet
etiā se p̄pter tam breuis illecebre voluptatē incurabilē p̄pe
tue suauitatis amisisse dulcedinē. erubescit. qz p̄pter carnes

que vermibus erit obnoxia. aiam neglexit que choris angeli
cis esset deferenda. iam radios mentis attollit. et cum diuitias
immortalium contemplant. easque propter huius vite inopiam se per
didisse confundit. **T**unc sub se reflectit oculos ad huius mundi
diuitem terraeque caliginem super se vero miratur eterneluminis cla
ritatem. liquido deprehendit. quod nox erat et tenebrae quod in hoc
mundo amauit. in terra oculi contabescunt et vertuntur in ca
pite. pectus palpitatur. paucum guttur anhelat. paulatim dentes
nigrescunt. pallescunt ora. membra cuncta nigrescunt. venerunt
punctum in corde. cor scinditur in dolore. dum hec itaque et homini
tamquam vicina morti praecedentia famulantur officia assunt omnia
gesta simul et verba. et etiam ipse cogitationes desunt. que omnia
amarum aduersus auctorem reddunt testimonium coaceruantur
cuncta animi respicientis oculos. et qui conspiceret refugit coac
tus et inuictus attendit: **H**ic praeterea huic horrida demonum
turba. illic virtus angelica. in illo quod mediis est liquide de
prehendit cui pertinent ipsa possessio indicet. nam si in ea pietas
inueniunt insignia visitationis angelice benedictionis delini
tur atque armonice et melodicene exeat pronocatur. quod cum fini
stre parti meritorum nigredo et fetiditatis squalor adiudicet
intolerabili mox terrore concutitur repentini impetus violen
tia perturbatur. precipitatur innaditur ac de misero carnis argasculo
violenter exire compellitur. tunc anima vadit ad labia. et interroget
labia quid vis anima. respondet anima et dicit. exire me oportet. dicunt ei
non per nos intrasti nec per nos exiges. vadit ad aures similiter
et ad nares que respondent sicut labia. tandem venit ad oculos. per
quos exit. quod per ipsos intrauit. postea residet supra verticem ca
pitis et circumspiciens huc et illuc. accipit magnam tristitiam si est
dandam. dicens ad seipsum. o tu maledicta anima excommunicata
latronis furis adulteri fornicatoris pium feneratoris. quoniam
sic circumspicit illa infelix anima. videt vestem suam quam habuit in
fonte baptismatis candidam et immaculatam nigriorem pice et
coruo: tunc miserabiliter suspirat dicens cum horribili fletu et cla
more. heu heu quis mutauit vestem meam. **N**one vestis mea cadi
dior erat nunc et modo immundior est pice et nigrior coruo. tunc
ei apparet diabolus ille qui eam seduxit et quem ipsa secuta est in

hoc mūdo. angelus: sathanas dicens ei. **N**oli mirari aīma
mea ego sum q̄ p̄parauī tibi hāc vēstē. sed tu non sola es tali
vēstē induta. sed maior ps mūdi: tūc dē aīa q̄s es tu. dyabo
lus rīdet. nōne ego iam dixi. qz ego sum q̄ p̄parauī tibi has
vēstes et vitā meā ostendi tibi. mibi quoq; in oībus obedi
nistī z credidistī et laborastī mecum. et omne cōsiliū meum feci
stī. z ideo habitabis mecum in regno. **V**bi tristitia sine leticia
vbi fames sine cibo. vbi sitis sine potu: vbi tenebre sine luce
vbi feto: sine bono odore. vbi dolor sine solatio. vbi planc
tus sine remedio. vbi fletus sine interuallo. vbi clamor sine
silētio. vbi vllulatus sine modulātia. vbi ignis inextingui
bilis sine refrigerio. vbi ventus validus sine tranquillitate
vbi frigus sine medio. vbi calor sine termino. vbi omne ma
lum sine omī bono. **A**mica surge veni mecum. ecce angeli
inferi veniunt obuiā tibi. et cantabūt tibi carmē doloris et
tristitie cantū amara valde. **T**unc etiā apparebit ei angelus
dei cui ip̄a fuit cōmissa a deo et dicit: **B**eati q̄ vitāt hanc in
mūdo vēstē turpissimā. **Q**uā infelix es amica dyaboli z ma
ledicta creatura q̄ a deo omnipotenti es maledicta. tecū fui z
nō vidistī me. docui te et noluistī intelligere me. cōsuli tibi
et noluistī audire me. **V**ade ergo in manus demonū et va
de in locū tormentoz. q̄ p̄paratus est tibi. nam ex operibus
tuis iudicaris. **E**xtūc vero q̄s explicare valeat q̄s amare inī
quozū spiritūū acies insidijs lateāt q̄ fremētes cū infernali
bus telis instructi tūc insurgūt. a q̄bus infelix aīa ad eterna
supplicia cū amaritudine ptrahit: z derisorie improperāt
bus pctā sua et dicētibz. **Q**uā supbisti hucusq; o q̄splēdide
epulata est. o q̄s curiose vestita fuisti. o q̄s fortis fuisti. dic no
bis cur non modo epularis. cur non varie vestiris: cur non
haves curā de diuitijs tuis. cur nō modo consolaris cum vr
ore tua. cum filijs et filiabus et amtcis. cur nō loqueris eis.
Anima vero misera corpori suo maledicet. ita dicēs: **Q**uā
plū dyaboli opa tua polluerunt me: o maledicta terra. o ha
bitatio sathane surge cito et veni mecum vt videas loca tor
mentoz que sunt mibi preparata propter te. in quibus ego
ero vsq; in diē iudicij. tu vero eris extūc in eadē dānatiōe in

eterni. **M**aledicti sunt oculi tui q̄ noluerunt videre lumen
veritatis et viam iusticie dei. maledicte sunt aures tue q̄ no
luerunt audire verba eterne vite. maledicte sunt nares tue q̄
noluerūt scārū p̄tutū admittere s̄mōes. maledcā sunt labia z
lingua tua. q̄ nō gustauerūt eterna patrie gaudia. et q̄ non
aperuerūt hostiā laudis ad laudem sui creatoris. maledicte
sūt manus tue q̄ p̄ eas nō sunt porrecte paupib⁹. demosine.
maledicta sunt tuorū p̄cordia. q̄ eructauerūt pessima consi
lia. maledicti sunt pedes tui q̄ eccl̄ie xp̄i nō v̄sitaueerūt limia.
maledicta sunt mēbra tua oīa. q̄ celozū nō emerunt gaudia
maledicta sunt opa tua oīa. q̄ adepta sunt eterna supplicia.
Ecce karissime de q̄nto piculo te potes liberare de quanto
magno timore eripere si mō sp̄ timoratus fueris z de morte
suspectus. studenūc taliter viuere vt in hora mortis valeas
potius gaudere q̄z timere. **D**isce nūc mori mūdo vt tūc inci
pias viuere cū xp̄o. discenūc oīa contēnere vt tunc possis li
bere cum xp̄o ad gl̄iam festinare. castiga nunc corpus tuum
per p̄niam vt tūc habeas certā cōfidentia. **Q** q̄z felix q̄z pru
dens q̄ talis nūc esse niti in vita q̄lis optat inueniri in mor
te. **A**ye eya q̄cqd potes facias q̄ nescis q̄n morieris. nescis
etiā qd tibi post mortē sequat noli cōfideresup amicos z pr
imos. q̄ citius obliuiscenē tui q̄z estimas. si nō es sollicitus
pro teip̄o mō. q̄s erit sollicitus in futuro. melius est nunc tē
pestiue puidere et aliqd boni p̄mittere q̄z sup aliorū auxilio
sperare dū tps habes cōgrega diuitias immortales elemo
sinarū largitōe. fac nūc amicos tibi venerādos dei scōs z cū
bñfeceris in hac vita recipient te in eterna habitacula. **Q̄n**
Brego. **R**urandū nob est cū magnis q̄tidie fletib⁹ et cogitā
dum q̄z sc̄us sua in nob opa req̄ret in die nostri exatus p̄n
ceps huius mūdi dum veniet. et **Berū.** **Q**uis erit paup̄ ille
om̄ia mea cū dimissis oībus quorū est tibi tam iocūda p̄n
tia q̄z gratus aspectus sola penitus incognitā regionem in
gredieris. et occurrantia tibi catenatim inuere cornuta il
la mōstra videbis. q̄s in die tante necessitatis occurrer. q̄s
tenebit a rugientib⁹ p̄paratis ad escam. q̄s cōsolabitur. q̄s
deducet. sed occurrent vtiq̄z aīnabus iustozū angeli sancti

demonēs arcendo ne illas exeuntes impediāt. ac ipsas cum
gaudio in celo deferendo. ¶ Tū de animarū iniquarū transitu
dt Bernardus. q̄ illis horror in exitu in transitu pudor et
in cōspectu gl̄ie magni dei confusio. ¶ Unde in psal. Mors
peccatorū pessima. mala in amissione mūdi. peior in corpo/
ris et anime separtione. pessima in vermīs cōpunctiōe et ig/
nis cōcrematione. et qđ omniū pessimū est in diuine cōtem/
plationis separatione. ¶ Considera ergo karissime frater q̄
mors nō potest declinari. hora mortis non potest inuestiga/
ri. tempus a deo preordinatū non pōt mutari cum vita secu/
ra opratur et cum deuotione acceptat. ¶ Bona siquidem est
mors iusti. ppter requiem. melior propter nouitatem. opti/
ma propter securitatem.

¶ De gaudijs paradisi et penis inferni que notare d̄z om̄is
peccator.

¶ Capitulū. vii.

Oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hoīis
ascēdit que preparauit dominus his qui diligūt cū
p̄mo ad 1 cor. ij. ¶ Anima peccatric et misera vt
tibi iam uilescant omnia que sunt in terris. attende diligēt
que et quanta sint que p̄parantur electis dei in celis. ¶ Unde
sciendum est q̄ tot et tanta sunt in celis gaudia q̄ om̄es aris/
metrici non possunt numeris cuacuare vel calculare. om̄es
geometrici non possunt eadē mensurare. omnes grāmatici
dyaletici ac rethorici non possunt ea ipsa sermonibz explica/
re. qz oculus non vidit. nec auris audiuit. nec in cor homi/
nis ascendit etc. ¶ Gaudebunt quippe omnes sancti supra se
de dei uisiōe. infra se de celis et aliarū creaturarū spiritualiū pul/
chritudine intra se de corpis gloriōficatione. iuxta se de ange/
lorum et hominum associatione. ¶ Anselmus quippe ponit
septem dona anime que iusti habebunt in celestis patrie be/
atitudine. ¶ Et p̄mo ponit bona corporis que sunt pulchritu/
do. uelocitas. fortitudo. libertas. sanitas. uoluptas. et eter/
nitas iustorum. dicit ergo in illa uita iustorū pulchritudo so/
lis pulchritudine septupliciter q̄ modo sit speciosior adeq/
bitur. quod testatur scriptura dicens. ¶ Fulgebunt iusti sicut
sol in regno patris eorū. ¶ Uelocitas tanta eos deus comitabit

ut ipsis angelis dei eque similes sint: qui a celis ad terras ⁊
a terris in celum digito citius dilabunt. **Q**uius quoque ve/
locitatis exemplum in radio solis solet intueri. qui statim orto
iam sole in plaga orientali pergit ultimum plage occidenta/
lis ut in seipsum habeamus non esse impossibile quod de no/
stra dicimus velocitate futura cum in rebus animatis sole
at esse maior velocitas quam in inanimatis a fortitudine seu viri/
bus preualebant quicumque scilicet meruerint supernis civibus
sociari. intantum ut nullatenus illis obfistere quicumque vale/
at vel si mouendo vel euertendo voluerint quod a suo statu quod/
modocumque diuertere non ilico cedat. nec in eo quod dici/
mus maiori conatu laborabunt quam nos modo in motu oculi/
lorum nostrorum. ne queso excedat anime quam adipiscitur angelo
rum similitudo quatenus si hoc cum his que dicturi sumus
aliud exemplum non occurrit ipsa occurrat atque in quibus ange/
lis valere constiterit: etiam in nos valere probet et asserat.
Quicumque ergo fuerint angelorum similitudinem assecuti. co/
rumque securitatem et libertatem necessario assequantur. ita
quod sicut angelis nihil obfistit. nec aliquid eos impedire vel con/
stringere potest. quin praevalle suo cuncta liberrime penetrat. ita non
erit obstaculum vnum quod nos retardet. nec clausura que nos
detineat. nec elementum quod nos velle parum obfistat. **D**e sani/
tate quid melius poterit quam quod prestabunt. salus inquam iustorum a
domino quibus autem fuerit vera salus que subire poterit infirmi/
tas. credere ⁊ incunctanter asserere licet sanitatem vite future
ita ingenuam et incommutabilem ac immobilem fore: ut ineffabili
quodam atque sensibili suauitatis dulcedine totum hominem reple/
at. et omne quod alicuius vicissitudinis mutabilitatis aut le/
sionis suspicionem pretendere queat. praevalle arceat atque repellat.
In illa futura vita inestimabilis quodam voluptas bonos in/
ebriat et dulcedine sui totos eos inestimabili exundantia sa/
tiabit qua totos oculos aures nares os manus pedes gut/
tur cor iecur pulmo ossa medulle extra etiam ipsa et cuncta si/
gillatim singula quoque membra eorum incommunitate: estimabi/
li et innumerabili dilectionis et dulcedinis sensu replebunt
ut vere totus homo torrere voluptatis dei potetur ac vber

tate domus dei inebrief. qui ergo bona hec fuerit adeptus
non intelligo ad quid p incōmodo sui vltius porrigat af/
fectus. **S**eptimo aderunt eis quod cunctos appetere dici
mus diuturnitas vite. sed ista que phennitas dicitur illis deest
minime. **Q**uia iusti in eternū uiuent. **S**unt etiā alia quedā
his que digessimus adijciēda que nō minus amant. sed ad
animā sicut illa ad corpus referunt que nihilominus in nu
mero septenario cōstituta nō modicū placent menti que ip/
sorum sapore fuerit imbuta. **S**unt autē hec. amicicia: sapi
entia. cōcordia. potestas bonor. securitas. et gaudium. **S**a
pientia ergo tanta in futura vita bonis erit vt eorū que scire
voluerint nihil sit quod ignorēt. scient em̄ cuncta que scient
da sunt. Icit em̄ deus tam a p̄terita q̄ futura tanq̄ presen/
tia. **I**bi a singulis omēs ab oībus singuli cognoscuntur. nec
quenq̄ illorum latebit omnino qua patria qua gente q̄ stir/
pe quouis editus fuerit. vel quid in vita fecerit. **A**micicia tā
tum singulorum intima gratia singulos suo seruiore imple/
bit. vt cuiusq̄ amor q̄stusq̄ sufficiat cuiq̄. p̄sertim cū om
nes sint vnū corpus xp̄i. et xp̄us qui est pax ipsa sit omnū
caput nec minori affectui compleant q̄ membra vnus cor/
poris sibi inuicē copulant. amabis ergo omēs vt teipsum.
amaberis ab oībo vt ip̄i a se putas amari habūdans eris in
dilectōe. quōd hoc tibi fuit in possessione. attamē ipse transi
et cōtemplari eum p̄ que hec tibi omīa prouenire percipies
q̄ plus q̄ teipsum ineffabili quadā suauitate ipsum amabis
sic itaq̄ tanta erit cōcordia vt in nullo senties aliquē discre
pare ab eo quod te constiterit velle. corpus vnū erimus: ani
ma vna erimus. sponsa christi erimus. quicunq̄ erimus ibi
Non ergo maior discordia inter nos erit q̄ nunc inter vni
us corporis membra. **V**erum sicut vides in motu oculorū
q̄ illuc quo vnus vertitur mor alius sequitur. ita quocun/
q̄ velle tuum conuerteris. velle omnium sine discrepatione
tibi ilico presto habebis. quid dixi omnū ip̄s voluntas dei
nō deest a tua diuersa. sed sicut tu: quod ille. ita ille in cunctis
quod tu. caput nāq̄ quō a suo corpe discreparet. cui ita
q̄ deū et omēs voluntati tue cōcordes habuens p̄fecto nul

voles quod non possis. omnipotēs ergo erit voluntati tue
qm̄ ipm̄ omnipotentē habebis in omnibz concordantē vo/
luntati tue. itaqz cum hec tibi tanta potestas affuerit hono/
decens potestati minime deerit dum igit̄ possessione bono/
rū (q̄ digessimus) felix fueris: nonne sufficiens tibi videbe/
ris maxime iniquēs. Itaqz cum ipa vita ppetuo duret in vi/
ta illa. et hec omnia tibi habenti securitas illa amplius nō p/
pendi certa arriserit. absceco q̄s estimas tibi erit. **S**ecurus
ergo tantoz bonoz ppetuo eris nec alicuius tibi aduersarij
violentum in cursum timebis. potest nec ergo illius gaudiij
modus a quocunqz homine penetrari cum vltra mille milia
et decies milies centena milia innumerabiles ibi sint. ⁊ om/
nes eadē beatitudine pfruantur nec vllus eoz sit qui nō tm̄
de bonis alterius gaudet q̄s de suo. **P**reterea videntes ipm̄
deum quē ipsi supra se amabūt ipos amantē et intelligentē
mirabiliter plusqz semetipos illos amantē in glia eius mira/
et ineffabili exultatione exultabunt. cum iusti ergo fuerint
tanta felicitati beati restat vt iniusti per contrariū sint inesti/
mabili quadā infelicitate miseri: sicut em̄ iustos misericor/
dia pulchritudo. velocitas. fortitudo. libertas. sanitas. vo/
luptas. alacres et iubilantes facit. ita et iniustos inestimabi/
lis feditas. tarditas. imbecillitas. fremitus. languor atqz do/
lor mentis reddet eos eiulantes. **S**ane diuturnitatem vite
(quā iusti p vouēdis bonis sumopere cōplectent̄) iniusti p
intermiabili pena torq̄bunt qm̄ inerit illis qui summo odio
execrabunt̄. **D**e sapientia vero qd dicam. qz sicut iustis erit
in gaudiū et honorē. ita et iniusti quicqd scient erit in mero/
rem et cōfusionem. amicicia aut̄ qua inuicē pij summo iocū/
ditate copulant̄. si qua in impijs erit in tormentis illis erit:
quo em̄ magis quicqz amabunt eo magis in eoz pena dole/
bunt. discordiā habebunt cum omni creatura. et om̄is crea/
tura discordabit cum illis. hinc ergo pro potestate bonoz
tanta impotētia erit et eos sequet̄ oīno nihil eorum que vo/
luerint possint. et quicqd habuerint nolint. **I**git̄ pro hono/
re sanctorz obtinebunt phenne obprobrium. et hoc sine fine
claudet̄ vnde sicut amici dei securi erunt se nūqz amissuros

bona sua. ita et isti inimici dei oīno despabunt se amplius.
iā pdituros hec mala. p eterno ergo et ineffabili gaudio bo
noz hereditabūt incogitabile tristiciā oēs q̄ p implemētudīe
creati trāsīturi sunt in societate demonū. **hec Ansel.** In illa
ergo futura beatitudine (vt dicit **Augustinus**) Deus om̄s sen
sus beatorū spirituali et ineffabili delectatōe reficiet. cū ipse
omniū sensuum sit obiectum futurū. erit nāq; deus speculū
visui. citara auditui mel gustui balsamū olfactui. flōstactui
q; ppter ea hō factus est vt totūz hoīem in se beatificaret vt
sensus interior in contemplatione humanitatis et breuiter
fm **Augu.** et **Brego.** tanta est ibi pulcritudo iusticie. tāta io
cunditas lucis eterne: vt etiā si nō liceret in ea amplius viue
re seu manere q̄ntum vnūs diei mora est. ppter hoc enume
rabiles huius vita dies pleni delicijs z circūfluentia tpalū
bonoz merito recteq; cōtemnerent. nō em̄ falso affectu dcm̄
est. q̄ melior est dies vna in atrijs tuis sup milia. **Bernard:**
Quis in hac vita p̄sare pōt quāta sit illa felicitas brōz vi
dere deū viuere cū deo. cum deo esse q̄ erit oīa in oībus ha
bere deū q̄ est summū bonū: et xbi est summū bonū ibi est sū
ma felicitas iocunditas vera libertas pfecta charitas. eter
na societas et securitas eterna. **Augu.** **Q** gaudiū sup gau
diū videre deū. q̄ fecit eū. q̄ saluauit eum. q̄ glificauit eū. vi
dere faciē dei sui qd̄ est summū bonū. gaudiū angeloz atq;
oīm sanctorū. **Numqd̄ deus fm Brego.** tam inestimabil pul
chritudinis est vt angeli q̄ solē septemplū sua vīcūt pulchri
tudine. iugiter in eū satiabiliter desiderāt. pspicere. **Itē Au
gustinus.** **N**ulla insurget malicia. nulla carnis miseria. nul
la iam peccādi voluntas nec delinquēdi potestas. sed totūz
exultatio totum leticia. hec possidebūt homines angelis so
ciati. **Q** anima mea iam audisti quāta sint iustoz gaudia q̄
grandis leticia. quāta serenitas. quāta iocunditas sup neci
uitatis. **Q** felix iocūditas. **Q** iocunda felicitas scōs videre
deū habere in eternū. **S**ic nos q̄tidie tormēta pferre. sic ip
sam gehennam longo tempore tolerare. vt xp̄um in sua glo
ria videre possimus. et sanctis eius sociari. nonne dignum
esset pati omne quod triste est. vt tante gl̄ie tantiq; boni par

tecipes haberemur. **Q**uapropter anima nra a turba terre/
norum desiderioꝝ secessum metis petamus. ⁊ inde a secre/
to cordis illicitarum cogitationū tumultus expellentes su
perne patrie in amorem intime quietis anhelantes. reuer
mur ad civitatem celestem. in qua scripti sumus. et ciues de
creti sumus ergo ciues sanctorū et domestici dei: ⁊ sic here/
des dei. coheredes autem xpi. vt ad eum cito puenire valea
mus. **S**i queramus quomō hoc fieri potest vel quibus me
dijs vel auxilijs audi res ista posita est in voluntate faciēdis
quoniā regnū celoz vim patiatur ⁊ violenti rapiunt illud
non em querit aliud p̄cium q̄ teipsum. illi ergo q̄tum es te
da et habebis illud. **Q**uid de turbaz precio xpus seipm tra
didit vt acquireret regnū deo patri. date illi vt regnū eius
sit in te ac non regnat peccatum in tuo mortali corpore. sed
spiritus in acquisitione vite. **Q**uā anima peccatrix et misera si
hec (que iaz dixi de gaudijs et excellentijs q̄bus sanctiꝝ ele
cti dei in eternū gaudebunt in regno celoz) non te moueāt
ad promerendū per penitentiā et per opera virtuosa cū gra
tia dei regnū. celeste timeas et paueas atq; timendo con
sidera miserabiles condiciones et penalitates inferni ciuita
tis dyaboli. vt timore et pauore relurgas et conuertaris ad
dñm deum tuum toto corde. **D**e q̄bus sciendum q̄ sic dā
natis sit diuersitas peccatoꝝ. ita erit diuersitas penarū. vñ
Gregorius **U**nus quidē ignis gehenne est credendus. sed
non vno mō exurit omnes peccatores. vnusquisq; em q̄ntū
exigit culpa tm̄ sentiet de pena. sicut ab eodē igne aliter vñ
palea aliter lignū et aliter ferrum. **I**ste ignis taliter inflam
matus est et ab ira iudicis succensus q̄ nouo incendio non
indigebit vsq; ad sempiternū. **Job: xxi.** **D**euorabit eos ig
nis qui nō succendet. **D**e acerbitate huius ignis dicit bea
tus **Sebastianus** cui angelus ad aures stabat q̄ iste ignis
sensibilis ita se habet ad gehennalē ignem. sicut ignis in pa
riete depictus ad istum sensibile. **E**t **Isido. ait.** **I**n inferno
erit aliquid obscuri luminis quo damnati videri possint vt
doleāt non vñ letent. eos (quos reprobi nūc inordinate di
ligunt) secus tunc in tormētis videbunt. vt penam pprie cō
ditionis exageret carnalis cognatio auctori p̄posita pari aū

oculos visione damnata. **H**inc solet queri an damnati vi/
deant gloriam sanctorum. **A**d quod rident **G**regorius in omel.
dicēs. **C**redendū est q̄ ante retributionē extremi iudicii in
iusti quosdam iustos in requie respiciunt et eos videntes in
gaudio non solū de supplicio. sed etiam de aliorū bono cru/
ciantur: iusti autē semp vident iniustos in tormētis vt hinc
eorum gaudiū crescat. quia malū conspiciunt quod miseris
corditer euaserunt. tantoq; maiores creatori suo grās refe/
runt. q̄nto vident in alijs qd ipsi perpeti (si essent relictī) po/
tuisent. et vt idem alibi ait. **N**on frustabit beatitudinem iu/
storum aperta pena reprobos. qm̄ ibi iam compassio mise/
rie non erit beatorū et eorum minima leticia non valebit. z si
em̄ in natura sue bonitatis misericordiā habent. iā tunc au/
toris sui iusticie cōiuncti tanta rectitudine coniungentur vt
nulla ad reprobos compassione moueātur. **E**t addit prosp
q̄ tunc filiorum parentum z coniugū miseria beatos con/
tristari videri nō poterit. videbunt autem damnati ante iu/
diciū dies beatos. non hoc modo q̄ gloriam eorum (qualis
sit) agnoscant. sed solummodo cognoscunt eos esse in qua/
dam inestimabili gloria. ex hoc tamen cruciabuntur prop/
ter inuidiam dolentes de felicitate beatorum qua visione p/
uabuntur. **N**ec tamen ex hoc eorum pena minuetur. sed au/
gebitur. quia in memoria habebunt gloriā beatorū quam
in iudicio vel ante iudiciū viderunt. et hoc erit eis in tor/
mentum. sed vltius affligentur in hoc q̄ videbunt se indi/
gnos reputari etiam videre gloriam suam quam sancti vi/
dent. **I**tem solet queri an damnati videant ea que in hoc
mundo aguntur. **A**d hoc respondet beatus **G**regorius in
secundo li. moralium pertractans illud **J**ob nono. **S**i ne no/
biles fuerint filij eius siue ignobiles non intelligūt si hi (q̄
adhuc viuentes sunt mortuorū anime quo loco habeantur
ignorant. ita in ea cui vita in carne viuentium post eos qua/
liter disponuntur nesciunt: quia vita spiritus longe est a vi/
tā carnis. quod de aīabus sanctis sciendū est. q̄ que intus
omipotentis claritatem vident. nullo modo credendum est
q̄ sint foris aliqua que ignorent. boni ergo vidēt que fiunt
d. iij.

circa eos. mali autem non: **E**t si dicas magis distat a dam-
natis gloria iustorum quā ea que in mundo aguntur. sed ipsi nō
vident ea que circa nos agunt. ergo multo minus possunt
videre gloriā beatorum. **D**ico quod ea (quā hic agunt) nō ita afflige-
rent damnatos in inferno si viderentur sicut sanctorum glo-
ria inspecta. unde non ita ostenduntur damnatis ea que hic
aguntur. ostenduntur autē eis ea que in eis tristitiā augere
possunt. licet per se nō videant. **I**te querit an damnati vellet
in inferno omnes alios esse dānatos. **A**d hoc dico quod sicut
sanctis in patria erit pfectissima charitas. ita in dānatis erit
pfectissimū odium: **U**nde sicut sancti gaudebūt de omnibus
bonis. ita mali de omnibus malis dolebunt. **U**nde felicitas
sanctorum ab illis cōsiderata eos maxime affligit. ideo vellet
omnes beatos esse dānatos. tanta enim eorum erit inuidia quod
etiā propinquorum suorum glorie inuidebūt cum ipsi in miseria
summa sint. **E**t in hac vita hoc accidat crescēte inuidia. s; ta-
men minus inuidēt propinquos quā alijs. et maior est eorum pe-
na si omnes propinquos damnarent et alij saluarent quā quod aliquis
de suis propinquis saluaretur. **E**xemplū est quod diues petit fra-
tres suos a dānatione eripi. sciebat enim quod aliqui eriperent ma-
luisse tamen fratres suos non cum alijs dānari. **E**t scias quod quicquid
vis ex dānatorum multitudine pena singulorum augeatur tantū
tamen supercrescit odium et inuidia eorum quod magis volunt torque-
ri cum multis quā cum vno solo. **Q**ueri etiam solet an mortui
maxime damnati sciant vel recordentur eorum que sciuerūt.
Ad hoc dico quod in damnatis erit consideratio eorum que pri-
us sciuerunt ut causa materialis tristitie. non autem ut de-
lectationis causa. damnati considerabunt etiam mala que
gesserunt. ex quibus damnati sunt. et bona que amiserunt.
et ex utroque torquebuntur. **P**reterea enim scias quod duplex pe-
na in inferno erit. scilicet pena damni. et pena sensus quas
tangit christus **M**atthi septimo capitulo ubi dicit. **O**mnis ar-
bor (que nō facit fructus) excidet et in ignē mittet. **D**e pena
sensus quem multiplex est dicit **G**regorius super illud **M**at. viij. **A**li-
cietur in tenebras exteriores. **I**n inferno erit frigus insupa-
bile. ignis inextinguibilis. et misis immortalis. fetor intolerabilis.

tenebre palpabiles flagella cedentium horrida visio demonum
confusio peccatorum et desperatio omnium bonorum. Itaque damnati
pleni erunt omnes tristitia et dolore. Habebunt enim fletum in oculis.
stridorem in dentibus. fetorem in naribus. gemitum in vocibus. ter
rorem in auribus. vincula in manibus et pedibus. ignem et ardo
rem in membris suis omnibus. Qui quidam ait. Infernus est fo
uea mortifera penis omnibus et miseris referta. ibi ut scribit
Isa. xlii. Unusquisque ad primum suum stupebit facies com
buste vultus eorum. Et Baruth. ii. Nigre facies eorum a fumo.
nam omnes vultus peccatorum redigentur in ollam. et hoc Jobel. ii. Itaque
acerbitas penarum infernalium potest considerari ex fletu et stridore
dentium. et desiderio mortis ex maledictione linguarum
et blasphemia creatoris et ex alijs his similibus que omnia
sunt ventura ibidem. ut patet ex varijs locis scripturarum. Qui
Apocal. xix. Comederunt linguas suas pre nimio dolore et
blasphemerunt deum celi pro doloribus et vulneribus suis. tanta
erit acerbitas penarum quod peccatores vita (quam omnes appetunt)
spreta et contempta mortem (quam omnes fugiunt) ardenti deside
rio affectabunt. Apocal. ix. In diebus illis querent homines
mortem et non invenient eam. desiderabunt mori et mors fugiet
ab eis. Crisost. Ibi quid agemus quod ridebimus. nihil erit
ibi nisi stridor dentium. nisi ululatus et fletus et sera penetratio
cessantibus undique auxilijs. et invalescentibus undique penis.
sed nec solacium quidem usquequaque. Ibi enim nulli occurrunt oculi
nostri nisi solum penarum ministri et facies undique tortorum
et quod est deterius omnium nec aeris ipsius ullum erit solacium
aut lucis. In his autem positus est tremor. immo que revolutio
viscerum est diuulsioque membrorum que quales aut quante
omnibus sensibus cruces. nullus poterit hunc sermonem expli
care. De pena damni sic dicit Crisost. Nonnulli imperitorum
putabunt se satis et optabile videri si gehenna tantummodo care
ant. ego autem multo magis grauioribus quam gehennam dico esse cru
ciatus et remoueri et abijci. et ab illa gratia excludi. et ab il
lis bonis que preparata sunt sanctis. intolerabiliusque et gra
uius est supplicium illud horribile. tamen si mille aliquis po
nat gehennas. nihil tale dicturus est quale est ab illis glorie.

iocunditate propelli. odio christi haberi et ab illo audire nō
noui vos: etenim decem milia melius est sustinere fulmina
q̃ illum mansuetudinis pietatisq; plenū nobis aduersantē
videre. et illos totius tranquillitatis oculos in quenq; nos
aspicere sustinere. si nequa q̃ istud patimur. **O** benigne fili
dei neq; experiamur intolerabile illud horrendū supplicium.
Pec **Crisostomus.** **U**e nobis qui de his malis non cogi/
tamus. sed quasi securi torpētes et anime curā negligentes
ad hec sine cessatione pperamus. **S**ed dicet forte aliquis.
videtur q̃ iniustus est deus. q̃ homo pro mortali peccato
vna hora perpetrato eternaliter punit. hanc questionē mo/
uet **Gregorius. et soluit sic.** **S**cire inquit vellem quō iustu
sit. vt culpa (que cū sine perpetrata est.) sine fine puniat. **E**t
respondit **Gregorius** **H**oc recte diceret si destructus inde
non corda hominū sed verba pensaret: iniqui enim sine fine
delinquerēt si sine fine viuerent: naz voluissent si potuissent
sine fine peccaret. ostendunt em̃ in peccato q̃ sp̃ viuere cupi
unt qui nunq; desinunt peccare. ad magnam ergo iusticiā
iudicantis p̃inet vt nunq; careant supplicio. qui in hac vi
ta nunq; voluerunt carere peccato. et nullus datur iniquo
terminus vltionis. qui q̃ diu vixit nullus voluit habere ter
minū criminis. **A**lia ratio quare peccatum mortale obligat
ad eternā penam. potest sumi ex parte eius in quē peccatur.
(qui est infinite bonitatis et potentie) scilicet deus. vnde et of
fensa ip̃ius infinita pena digna est. quia quāta est maior in
quem peccat. tanto magis peccatū punitur. **fm** **Aristo vij.**
Ethicoz. **E**t **Crisostomus** dicit. **O**mnis iniuria talis est
qualis fuerit persona cui fit iniuria in magna tamen perso
na et si modica fuerit iniuria ip̃a est magna. in modica tamē
p̃sona et si magna iniuria fuerit modica esse videt. **N**ec om
nia dilectissime vide conoscens: et corde iugiter colens. esto
solicitus de salute tua et in eternum istud crudele infernale
supplicium respice. **C**onsidera in te meipso que sunt vtilia et
salubria anime tue. **Q**uid est melius in presenti seculo p pec
catis plangere: et penitus crebrius obsecrare. q̃ in ignem
eternum sine aliqua vtilitate deflere. **I**n hoc em̃ breui tem

pore per penitentiā et lachrimas indulgentiam et consolati
 onem mereberis. plange ergo hic modicum ne plangas ibi
 in secula seculorū. humiliare hic ne ibi humiliaris in exte-
 ribus tenebris et mittaris in ignem extinguibile. **B**eatus il-
 le qui hic positus festinat in die iudicii dignus inveniri. mi-
 serabilis vero qui peccando se indignū gloria domini pōsti-
 tuerit in illa hora. nubes recipiens omnes sanctos sursum in
 celum impios autem dyaboli rapiens mittentes in caminū
 ignis ardentis. **Q**uis dabit capiti meo immensam aquā et
 oculis meis fontem lachrymarum iugiter emanantē ut plo-
 rem meipm dicac nocte obsecrans dñm ne indignus inue-
 niar in illa hora aduentus eius. et ut ne audiam illam sentē-
 tiā formidandā. **D**iscite a me operari iniquitatis nescio
 qui sitis. **Q**uod a nobis auertat **I**hesus xp̄us dñs noster. q̄
 vivit et regnat p̄ infinita secula seculorū. Amen

¶ Speculum aureū anime peccatricis a quodam cartusie
 se editum fuit feliciter

Handwritten text in a cursive script, likely from a 17th or 18th-century manuscript. The text is arranged in approximately 12 lines, though it is significantly faded and difficult to decipher. It appears to be a formal letter or a section of a larger work.

Handwritten text, possibly a signature or a closing phrase, located below the main body of the letter. It is also faded and difficult to read.